

مکمل راه‌نمای معلم درس فارسی ماه چهارم «دوره ابتدایی» گروه «جسمی-حرکتی»

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توانبخشی

سال تحصیلی ۹۹-۴۰۰

به نام گانه دار جهان آفرین

سخنی با همکاران محترم

خداوند منان را سپاسگزاریم که به ما توفیق عطا فرمود تا در جهت تسریع امر آموزش درس فارسی پایه چهارم دانش‌آموزان جسمی-حرکتی قدمی هر چند کوچک برداریم.

حجم بالای کتاب، کافی نبودن زمان آموزش در مدارس، ضعف و ناتوانی جسمی تعدادی از دانش‌آموزان جسمی-حرکتی از موانع فراگیری مفاهیم فارسی است. در این محتوا تلاش شده است تا با ارائه راهکارهایی آموزشی، دانش‌آموزان را هر چه بیشتر در امر یادگیری یاری نماییم. از آنجایی که دانش‌آموزان جسمی-حرکتی دارای هوش بهر مرزی و یا بالاتر هستند، تغییر و یا حذف هیچ یک از اهداف آموزشی فارسی چهارم امکان‌پذیر نمی‌باشد. بنابراین تدریس کامل کتاب الزامی بوده و شما عزیزان به منظور استفاده مناسب و اثربخش‌تر، از محتوای ارائه شده به منظور تسهیل در آموزش استفاده نمایید و در این راستا برای رسیدن به اهداف چند نکته قابل ذکر می‌باشد.

۱. با توجه به اهمیت نقش والدین در آموزش فرزندشان، میزان اطلاعات آنان از اهداف و رویکردهای برنامه درسی برای مشارکت در آموزش نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

۲. روش تدریس فارسی، پرورش انواع تفکر، ایجاد ارتباط بین آموزه‌های علمی و زندگی واقعی، مسئولیت‌پذیری همه جانبه و کار گروهی برای دانش‌آموزان است.

۳. مکمل راهنمای فارسی به گونه‌ای نوشته شده که همکاران عزیز بتوانند مسائل مطرح‌روز را به صورت کاوشگری علمی و فناوری به دانش‌آموزان ارائه کنند.

این مکمل، با تلاش همکاران محترم شاغل در اداره آموزش و پرورش استثنایی استان فارس، خانم آرزیتا پارسی‌نیا، خانم مریم رهنورد و آقای علی مظلوم تالیف و تدوین شده است. به‌منظور بالا بردن سطح کیفی این مکمل، از همکاران درخواست می‌شود تا نظرات، پیشنهادها و انتقادهای خود را به این سازمان ارسال نمایند.

درس اول: آفریدگار زیبایی

اهداف درس

دانش آموزان باید بتوانند:

۱. تقویت تامل و تفکر با معرفی برخی از نمونه‌های زیبای طبیعت.
۲. تقویت مهارت شکرگزاری و پاسداری از آفریده‌های خدا.
۳. تقویت دقت دیداری و تفکر با فعالیت تصویر خوانی.
۴. تقویت مهارت‌های زبانی با انجام فعالیت های خوانداری و نوشتاری.
۵. تقویت مهارت درک متن و مهارت سخن گفتن

روش تدریس پیشنهادی:

الگوی ساختن گرایی

تذکر: در مراحل این الگو به هیچ وجه به طور مستقیم به خالق آفریده‌ها اشاره نشود، فقط نمونه‌هایی از آنچه در طبیعت است را مثال زده شود، دانش‌آموزان خود با الگوی ساختن گرایی باید به این نتیجه برسند که خداوند خالق این نظم و زیبایی هاست.

مراحل اجرای الگوی ساختن گرایی:

درگیر کردن: حس کنجکاوی و علاقه دانش‌آموزان را نسبت به طبیعت و آفریده‌های خدا با طرح یک سوال جالب، نشان دادن فیلم از مناظر زیبا و شگفتی‌های آفرینش و با قراردادن بچه‌ها در محیط طبیعت (باغچه حیاط مدرسه، بوستان...) طراحی این مرحله با ایجاد هیجان و انگیزه شکل می‌گیرد.

۱- کاوش: در این مرحله دانش‌آموزان به تفکر آزاد تشویق شوند. پیشنهاد می‌شود کار به صورت گروهی دنبال شود.

به عنوان مثال:

الف) دانش‌آموزان این فیلم یا تصویر را با دقت مشاهده کنند و موارد مهم را یادداشت نمایند.
ب) دانش‌آموزان در گروه‌ها در باره آنچه در طبیعت می‌بینند بحث و گفتگو کنند و آنچه را که مشاهده کردند بیان نمایند.

ج) اگر نیاز به رسم تصویر، نمودار، جدول و ... هست، در گروه به این فعالیت بپردازند.
توجه شود که نقش معلم با طرح سوالات تفکر بر انگیز در گروه‌ها، اهمیت بسیار دارد.

۲- توصیف: از هر گروه یک نفر را انتخاب شوند، تا به توصیف مشاهدات گروه پردازند. دانش‌آموزان برای این توصیف، می‌توانند از یادداشتی که در مرحله قبل کامل شده است استفاده نمایند.

۳- شرح و بسط: در این قسمت دانش‌آموزان پس از جمع داده‌ها و توصیف آن‌ها، یک مرحله فراتر می‌روند و با تفکر و تعمق در مورد آنچه بررسی کردند. در ذهن خود به نتیجه‌گیری رسیده و مطالب و مفاهیم اصلی درس را بیان می‌کنند.

درست و نادرست :

اهداف :

۱. درک اطلاعات صریح متن
۲. رسیدن به استنباط
۳. تفسیر اطلاعات متن

پیشنهاد :

ساختن آدمک‌های رنگی مثلاً زرد و قرمز با چهره خنده و غمگین و به نی یا چوبی وصل کنند و در پاسخ درست آدمک زرد با چهره خنده و در پاسخ نادرست آدمک قرمز با چهره غمگین را نشان دهند .

درک مطلب

اهداف

۱. درک اطلاعات آشکار متن
۲. رسیدن به استنباط
۳. تفسیر اطلاعات متن

در درک این درس دانش‌آموزان پس از خواندن متن به سوالات پاسخ می‌دهند. مطالبی که بسیار اهمیت دارد این است که هر دانش‌آموز در فضای سکوت کامل، متن را صامت خوانی کند و پاسخ سوال‌ها را بگوید. دانش‌آموزان باید یاد بگیرند چگونه پاسخ خود را به رشته تحریر درآورند و با دقت پاسخ دهند.

پیشنهاد :

دانش‌آموزان متن یک کتاب داستانی را بخوانند و سعی کنند از آن داستان چند سوال نوشته و پاسخ دهند.

واژه‌آموزی:

هدف از واژه‌آموزی این درس ایجاد نظم ذهنی و طبقه‌بندی واژگان است که با استفاده از روابط معنایی واژگان انجام می‌شود. در این درس از رابطه شمول معنایی استفاده شده است. زمانی که یک مفهوم شامل یک یا چند

مفهوم دیگر شود بین آن‌ها شمول معنایی برقرار خواهد بود، مثلاً مفهوم واژه گل واژه‌های لاله، سنبل، میخک و... یا مفهوم واژه پرنده شامل گنجشک، کبوتر، عقاب و... می‌شود. برای فعالیت واژه‌آموزی پیشنهاد می‌شود، دانش‌آموزان به صورت گروهی تمرین را انجام دهند. به‌عنوان مثال دانش‌آموزان یک گروه، همه کلماتی را که شامل معنای کلمه درخت می‌شوند را روی کارت‌هایی بنویسند و آن‌ها را دسته‌بندی نمایند.

تمرین پیشنهادی:

تصویر خوانی و سندلی صمیمیت:

سال گذشته دانش‌آموزان، سطوح فرآیند درک تصاویر و سخن گفتن منسجم و پرهیز از پراکنده‌گویی را تمرین کرده‌اند. در آموزش این فعالیت دانش‌آموزان به صورت گروهی به بیان دیدگاه‌های خود در مورد تصویر می‌پردازند.

بعد از ایجاد فضای بارش مغزی در خصوص تصویر خوانی، دانش‌آموز روی سندلی صمیمیت قرار می‌گیرد و با توجه به مراحل سخن گفتن، مطالب خود را بیان می‌کند.

مطالب مهم نگارش:

تمرین خوشنویسی از صفحه هنر و سر گرمی

نظارت بر تمرین خط تحریری از طرف معلم تاثیر به‌سزایی در پیشرفت دانش‌آموزان و همچنین بازخوردهای کتبی معلم با خط خوش و خوانا نقش مهمی دارد.

باز خوردهای مناسب:

- به به چه خط زیبایی
- از دیدن خط زیبای تو لذت بردم.

- تلاش تو برای زیبا نوشتن قابل تقدیر است.
- آفرین . چه خط قشنگی.

تمرین پیشنهادی :

دانش آموزان متن زیر را بخوانند و به سوالات پاسخ دهند:

در روزگار قدیم، پادشاهی سنگ بزرگی را در یک جاده اصلی قرار داد. سپس در گوشه‌ای پنهان شد تا ببیند چه کسی آن را از مسیر بر می‌دارد. برخی از ثروتمندان با کالسکه به کنار آن سنگ می‌رسیدند ولی آن را دور می‌زدند. برخی هم به پادشاه بد و بی‌راه می‌گفتند که چرا دستور نداده آن را بردارند. یک مرد روستایی با بار سبزیجات از آنجا می‌گذشت. او با تلاش فراوان و در حالی که از سر و صورتش عرق می‌ریخت، آن سنگ را جابه‌جا کرد و به کنار جاده هل داد. او متوجه کیسه‌ای در زیر سنگ شد. آن را باز کرده پر از سکه‌های طلا بود و یادداشتی از جانب شاه که در آن نوشته بود؛ این کیسه مال کسی است که سنگ را از جاده کنار بزند.

- ۱- برخورد مردم با سنگی که در جاده قرار گرفته بود، چگونه بود؟
- ۲- چرا مرد؛ سنگ را به کنار جاده هل داد؟
- ۳- هدف شاه از قرار دادن سنگ در مسیر جاده چه بود؟
- ۴- آیا می‌توان از هر مانعی، فرصت تازه‌ای به دست آورد؟

فعالیت نوشتاری نگارش:

در تصویرنویسی دانش آموزان باید با دقت به جزئیات تصویر (رنگ، جهت، شکل، اندازه، نور،...) توجه کنند. برای خوب توصیف کردن باید آن چه را با حواس خود درک کرده‌اند با کلمه‌ها و جمله‌های مناسب بیان کنند. علاوه بر وصف کلی تصویر، باید به جزئیات و رابطه بین آن‌ها هم توجه کنند. نشانه‌های نگارشی را در نوشته خود به‌طور مناسب به کار گیرند و از تکرار مطالب اضافی بپرهیزند.

تمرین پیشنهادی :

با توجه به تصویر، موضوعی را انتخاب کنید و یک بند در باره آن بنویسند.

موضوع:

.....
.....
.....
.....

بخوان و حفظ کن (خبر داغ)

دانش‌آموزان شعر را با هم بخوانند و معلم می‌تواند معنی آن را برای دانش‌آموزان بیان کند و لزومی ندارد که توسط دانش‌آموزان نوشته شود. فقط هدف درک و رساندن پیام شعر و لذتی که از خواندن آن برای دانش‌آموزان ایجاد می‌شود، اهمیت دارد.

تاریخ ادبیات :

شکوه قاسم نیا (شاعر و نویسنده کودکان و نوجوانان در سال ۱۳۳۴ به دنیا آمد او فعالیت ادبی خود را از سال ۱۳۵۹ در مجله کیهان بچه‌ها آغاز کرد. مجموعه شعرهای او (ماه و ماهی) را منتشر کرد. تاکنون ۱۵۰ عنوان کتاب برای کودکان به بازار ارا نه داده است .

اهداف:

- ۱- معرفی یکی از شگفتی‌های عالم خلقت (کوچ پرستوها)
- ۲- ایجاد فرصتی برای تفکر در باره آفریده های خدا
- ۳- آشنایی با تاثیر علائم نگارشی در معنی متن (علامت نگارش ویرگول)
- ۴- تقویت مهارت گوش دادن و سخن گفتن
- ۵- تقویت درک متن و مهارت نوشتن

روش تدریس پیشنهادی

نمایش خلاق: نمایش خلاق فعالیت سازمان یافته‌ای است که دانش‌آموزان از طریق بازی به ایفای نقش خود جوش و خلاق می‌پردازد و در آن خود را کشف و درک می‌کند و می‌سازد. در این روش دانش‌آموزان پس از شنیدن و با خواندن داستان، خودشان امکانات، صحنه، شخصیت‌ها و گفت‌وگوها را همان لحظه خلق می‌کنند.

برای این روش مراحل زیر انجام می‌شود:

- ۱- هرکس متن درس را جداگانه مطالعه کند.
- ۲- دانش‌آموزان پس از گفت‌وگو در گروه تصمیم بگیرند که کدام قسمت‌های داستان را می‌خواهند نمایش دهند و این قسمت‌ها چه حوادثی را در بر می‌گیرند.
- ۳- در این مرحله توجه دانش‌آموزان به نقش‌هایی که شخصیت‌ها بر عهده دارند، جلب شود تا بازیگران و نقش‌ها تعیین شوند. در متن درس " کوچ پرستوها" هیچ کدام از شخصیت‌ها گفت‌وگوی متنی ندارند قسمت خلاقانه کار اینجاست که دانش‌آموزان به خلق موقعیت و تولید بافت سخن، بین پرستوها می‌پردازند. استفاده از ساده-ترین امکانات مثلا کاغذ به جای بال و یا با نقاشی بر روی چهره و صورت به زیبایی کار می‌افزاید.
- ۴- سپس بخش مهم بحث و مناظره بر روی نقش‌ها و انتخاب شخصیت‌ها و دیالوگ (گفت‌وگو) انجام می‌شود .
- ۶- نقش معلم در ارزیابی از نمایش خلاق روشن‌سازی زوایای مختلف نمایش، هدایت بحث دانش‌آموزان و نتیجه‌گیری در یک مسئله است.

درست و نادرست

دانش‌آموزان با آدمک‌هایی که در درس گذشته آماده کردند شروع به پاسخ به سوالات متن درس کنند.

درک مطلب

پیشنهاد:

دانش‌آموزان به صورت گروهی متن درس را صامت‌خوانی کنند سپس یک نفر در گروه انتخاب شده و سوال را بخواند و پاسخ دهد.

دانش زبان

هدف: دانش‌آموزان با علائم نگارشی، تاثیر و کارکردهای آن‌ها برای درک متن آشنا شوند.

ویرگول (کاما) "،" نشانه درنگ و مکث کوتاه است. هرگاه بخواهیم بین یک کلمه و کلمه بعدی، فاصله کوتاهی ایجاد کنیم، از این نشانه استفاده می‌کنیم؛ مثل: در اوایل بهار، هوا لطیف و دل‌نشین می‌شود. گاهی نشانه ویرگول باعث می‌شود که دو جمله مشابه، مانند هم خوانده نشوند.

مثال: بخشش، لازم نیست اعدامش کنید. بخشش لازم نیست، اعدامش کنید.

تنها تفاوت ظاهری دو جمله بالا نشانه ویرگول و جایگاه آن در جمله و نحوه خواندن آن است. همین تفاوت معنای جمله را تغییر می‌دهد.

نشانه نقطه: در پایان جمله‌های خبری نقطه می‌گذاریم به جمله‌هایی که خبری را از گوینده یا نویسنده به شنونده یا خواننده برساند، جمله خبری می‌گویند. **مانند:** هوا سرد است.

نشانه پرسشی: در پایان جمله‌های پرسشی، علامت پرسشی « ؟ » می‌گذاریم. به جمله‌هایی که سوال و پرسشی دارند، جمله پرسشی می‌گویند. **مانند:** این همه شگفتی را چه کسی در پرستو نهاده است؟

نشانه دو نقطه: این نشانه برای بیان سخن کسی (نقل قول) به کار می‌رود و سخن مورد نظر داخل گیومه (« ») قرار می‌گیرد. **مانند:** موشگا گفت: « من هم او را می‌شناسم. »

نشانه تعجب: در پایان جمله‌های عاطفی علامت تعجب « ! » می‌گذاریم. به این جمله، جمله‌های احساسی و عاطفی جمله‌های تعجبی می‌گویند. **مانند:** چه آسمان زیبایی!

تمرین‌های پیشنهادی:

۱- در جمله‌های زیر، نشانه ویرگول را در جای مناسب به کار ببرید.

- *پرستوها این پرندگان مهربان و دوست داشتنی از سفر دور و دراز خود باز می‌گردند.
- *وقتی جوجه‌ها از تخم بیرون آمدند پدر و مادر با حشراتی که شکار می‌کنند. به آن‌ها غذا می‌دهند.
- *این همه شگفتی زیبایی و دانایی را چه کسی در پرستوهای کوچک نهاده است؟

۲-گفت‌وگوی پرستو و کبوتر را بخوانید. سپس علامت نگارشی (، ؟ ! ؛ ») را در جاهای خالی قرار دهید.

پرستو و کبوتر به گفت و گوی مهمی مشغول بودند.....کبوتر پرسید.....پرستو جان.....تا کی باید از اینجا بروید.....پرستو گفتآغاز پاییز که هوا رو به سردی می‌رود..... به ناچارباید به جاهای معتدل‌تری کوچ کنیم..... کبوتر پرسید.....چه مدت در راه هستید.....پرستو گفت تقریباً دو ماه در راهیمکبوتر کمی به فکر فرو رفت و با خود گفتچه دنیای شگفت‌انگیزیاین همه شگفتی را چه کسی در پرستو نهاده است.

مطالب مهم نگارش :

درک متن

فعالیت این بخش شامل عبارت‌های به هم ریخته یک داستان است که دانش‌آموزان آن‌ها را به ترتیب شماره گذاری می‌کنند. و اصل داستان را به ترتیب شماره‌ها می‌خوانند.

تمرین پیشنهادی ۱:

داستان زیر را به ترتیب شماره‌گذاری کنید، سپس آن را بخوانید.

اودر روستایی نزدیک بخارا به دنیا آمد.

کتاب‌های قانون و شفا از نوشته‌های اوست.

در پنجاه و هشت سالگی در اثر بیماری از دنیا رفت.

ابوعلی سینا، پزشک و ستاره‌شناس معروف ایرانی است.

یکی از نیاکانش «سینا» نام داشت.

به همین سبب به ابن سینا معروف شد.

فعالیت نوشتاری نگارش (تصویر نویسی)

برای دانش‌آموزان گام نوشتن را که در پایه سوم فرا گرفته‌اند مرور شود.

گام اول: انتخاب موضوع

گام دوم: خرد کردن موضوع

گام سوم: آشنایی با موضوع جمله

گام چهارم: نوشتن منسجم

در ضمن هر چه عنوان متن زیباتر و جذاب‌تر باشد، خواننده میل و رغبت بیشتری برای خواندن پیدا می‌کند.

تمرین پیشنهادی ۲:

برای تصویر زیر دو بند نوشته شود، نشانه‌گذاری شوند و سپس برای آن عنوانی مناسب انتخاب گردد.

	عنوان.....
<p>.....</p> <p>..</p> <p>.....</p> <p>....</p> <p>.....</p> <p>....</p> <p>.....</p> <p>....</p>	

بخوان و بیندیش

هدف: تقویت درک مطلب و عادت به مطالعه متن‌های طولانی، تقویت تمرکز و روان‌خوانی است. داستان در (در جست‌وجو) با بیانی به توصیف پروردگار عالم می‌پردازد. دانش‌آموزان پس از خواندن داستان باید بتوانند به سوالات آن پاسخ دهند. و باید حتما دانش‌آموزان به صورت فردی صامت‌خوانی کنند.

پیشنهاد ۱:

بهرتر است این فعالیت در کتابخانه انجام شود.

پیشنهاد ۲:

معلم می‌تواند به صورت نمایش عروسکی داستان را بیان کند.

درک و دریافت:

دانش‌آموزان با توجه به متن جمله‌ها را به ترتیب شماره‌گذاری کنند.

حکایت

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با مثل‌ها و افسانه‌ها
حکایت نوعی از داستان کوتاه است که در آن درس یا نکته اخلاقی به خواننده منتقل می‌گردد.

پیشنهاد ۱:

معلم با استفاده از نمایش و تصویرسازی برای دانش‌آموزان متن را اجرا کند.

پیشنهاد ۲:

طرح مسابقه جمع‌آوری ضرب‌المثل‌ها توسط گروه‌ها.

درس سوم : راز نشانه ها

اهداف:

- ۱- بهره‌گیری از نیروی تفکر در زندگی
- ۲- تقویت قدرت درک متن در دانش‌آموزان
- ۳- آشنایی با کلمات هم‌آوا
- ۴- تقویت مهارت گوش دادن و فن بیان
- ۵- آشنایی با چگونگی بیان آغاز داستان

روش تدریس پیشنهادی:

الگوی تفکر (حل مسئله)

بهره‌گیری از روش حل مسئله در کارهای روزمره یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌های آموزشی معلم به شمار می‌رود. دانش‌آموز می‌تواند از طریق فکر کردن یاد بگیرد و کار اصلی معلم، رشد قوه تفکر وی می‌باشد. هدف اصلی این روش آن است که دانش‌آموزان به کار برد تفکر در حل مسائل روزمره زندگی پی ببرند.

- ۱- دانش‌آموزان گروه‌بندی شوند.
 - ۲- یک چیستان، معما یا مسئله ساده طرح شود.
 - ۳- فضای کلاس طوری آماده شود که موجب کنش متقابل اعضای گروه شود.
 - ۴- دانش‌آموزان پس از سکوت و تفکر به حل مسئله یا چیستان بپردازند.
- بدین ترتیب دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که با تفکر و بهره‌گیری از خرد جمعی می‌توانند به حل مسئله بپردازند.

مثال‌هایی از چیستان و معما

- ۱- ساخت ۴ مثلث متساوی‌الاضلاع با شش چوب کبریت.
- ۲- قراردادن ۶ مهره در ۳ ظرف در صورتی که تعداد مهره‌ها در هر ظرف «خرد» باشد.
- ۳- تقسیم یک کیک با ۳ برش به هشت قسمت مساوی

درست و نادرست

دانش‌آموزان با نشانیدن پاسخ‌های درست و نادرست با چهره‌های خندان و غمگین پاسخ سوالات را بدهند.

درک و مطلب

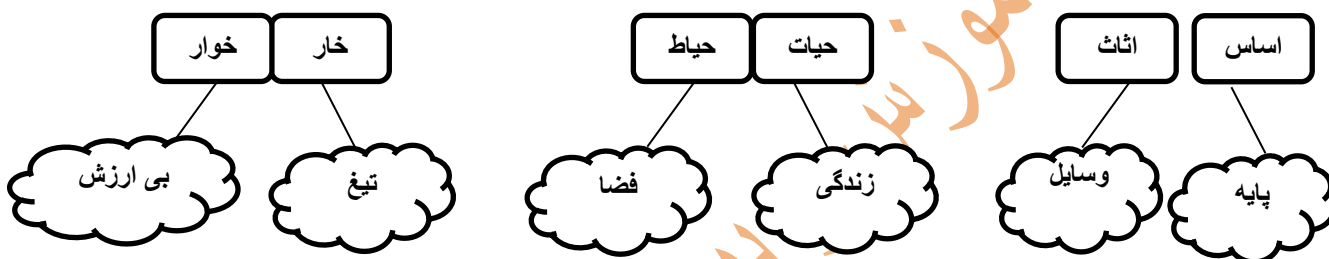
پیشنهاد:

دانش آموزان به سوالات درک مطلب به خوبی پاسخ بدهند و بتوانند یک سوال هم خودشان بنویسند.

واژه آموزی (کلمات هم آوا)

بعضی از واژه‌ها یکسان تلفظ می‌شوند، اما املاء و معنی متفاوتی دارند. برای املاي این گونه کلمه‌ها، باید به معنی آن‌ها در جمله توجه شود، به این دسته از کلمه‌ها « هم آوا» یا « متشابه» می‌گویند.

مثال:

نکته: هنگام نوشتن این کلمه‌ها باید به معنی کلمه یا جمله توجه شود تا آن‌ها را درست به کار ببریم.

تمرین‌های پیشنهادی:

۱- با انتخاب یکی از واژه‌ها، جاهای خالی را پر کنید.

الف- وقتی گل را در دست گرفتیم، آن در دستم فرو رفت. (خار-خوار)

ب- علی غذایش را و به باشگاه رفت. (خرد- خورد)

ج- باید بدانیم که همه ما انسان‌ها، به آب وابسته است. (حیاط- حیات)

د- آموزگار از تمام نمره‌های من بود. (راضی- رازی)

۲- معنی کلماتی که زیر آن‌ها خط کشیده شده است را بنویسید.

* رضا با خواهرش غذا خورد.

* علی کاغذها را خرد کرد.

* هنگامی که سارا گل را چید، خار به دستش رفت.

* معلم گفت: « نباید دیگران را خوار و کوچک بشماریم».

قصه‌گویی و سندلی صمیمیت:

در این درس ابتدا دانش‌آموزان به داستانی که برایشان پخش می‌شود، گوش می‌کنند؛ این امر خود موجب تقویت تمرکز و درک شنیداری می‌شود. در ادامه از آن‌ها خواسته شود از شیوه‌ای که راوی، قصه را روایت کرد. الگوبرداری کنند. در این درس تأکید بر شروع داستان است، بسیار مهم است که راوی چگونه داستان را شروع کند. و در ابتدا به گونه‌ای سخن بگوید که مخاطبش را جذب کند.

مطالب مهم نگارش:

درک متن

از آنجایی که آشنایی با نوع متن در انتخاب روش خواندن و افزایش درک متن موثر است. در این درس دانش‌آموزان با متن‌های ادبی و علمی آشنا می‌شوند. عمده‌ترین متن‌هایی که دانش‌آموزان با آن سرو کار دارند یا داستانی است مانند متن‌های بخوان و بیندیش درس کتاب فارسی که همان متن‌های ادبی یا علمی است مانند متن دروس کتاب علوم و مطالعات اجتماعی که به خواننده اطلاعات علمی می‌دهند. معمولاً متن داستانی واقعی نیست و حاصل تخیل نویسنده است اما متن علمی واقعی و مستند است و اطلاعاتی را به خواننده می‌دهد. برای تدریس این بخش دانش‌آموزان تشخیص دهند که یک متن داستان واقعی و دیگری تخیلی است.

تمرین‌های پیشنهادی:

ادبی	علمی
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

۱- مشخص کنید کدام جمله علمی و کدام ادبی است.

الف- مواد به سه شکل جامد، مایع و گاز در طبیعت وجود دارند.

ب- مادر با دست‌های لطیف خود، گلبرگ‌های گل سرخ را نوازش کرد.

ج- دیدن کوه‌های بلند و آسمان آبی، بسیار شگفت‌انگیز است.

د- دریای عمان و خلیج فارس در جنوب ایران قرار دارند.

۲- پدر بزرگ ماهان می‌خواهد متنی ادبی برای یکی از دوستانش بنویسد. او سواد کافی ندارد و از ماهان کمک می‌خواهد. به نظر شما ماهان باید چگونه بنویسد؟ چند جمله‌ای بنویسید و او را راهنمایی کنید.

۳- با توجه به تصویر زیر، در چند خط یک متن علمی بنویسید.

بخوان و حفظ کن (روباه وزاغ)

شعر سخنی زیبا و سرشار از احساس، عواطف نرم و لطیف و تصاویر رنگارنگ از دنیای کودکان است.

پیشنهاد:

دانش آموزان همه با هم سر کلاس بخوانند و یا به طور فردی صامت خوانی کنند.

تاریخ و ادبیات

حبیب یغمایی (در سال ۱۲۸۰ خورشیدی در خوی ناحیه جندق از بخش خوی به دنیا آمد. او پژوهشگر ادبی، روزنامه نگار و شاعر ایرانی معاصر بود. در اشعارش فصاحت و بلاغت، استواری، سادگی نمایان بود. مطالعه در آثار نثر فصیح و درست فارسی بود. بنیان گزار مجله یغما بود. تالیف رساله جغرافیایی جندق و شهر حال یغما است و در ۲۴ اردیبهشت ۱۳۶۳ در خوی بیابانک اصفهان خاک سپاری شد.

موسسه آموزش و پرورش استثنایی کشور

درس چهارم: ارزش علم

اهداف:

- ۱- آشنایی با ارزش علم و کاربردهای آن در زندگی
- ۲- آشنایی با نقش جمله در انتقال گفته‌ها و ارتباط با دیگران
- ۳- افزایش قدرت درک متن
- ۴- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع دانش‌اندوزی و تفکر
- ۵- آشنایی با لحن خواندن واژه در فعالیت روان‌خوانی و انتخاب لحن مناسب در هر متن

روش تدریس پیشنهادی:

روش نمایشی: ابتدا از دانش‌آموزان خواسته شود متن را صامت‌خوانی کنند بعد در گروه به نقش‌ها و شخصیت داستان بپردازند و با تقسیم کار نویسنده و بازیگران نقش و نحوه اجرا در کلاس درس را به نمایش بگذارند و حتماً از راوی استفاده کنند. علاوه بر معلم سخنرانان می‌توانند دانش‌آموزانی باشند که به صورت داوطلبانه به ارائه مطلب به روش سخنرانی می‌پردازند و بقیه دانش‌آموزان گوش فرا می‌دهند.

درست و نادرست

از دانش‌آموزان خواسته شود با آدمک‌هایی که از قبل درست کرده بودند به سوالات پاسخ دهند.

درک مطلب

از دانش‌آموزان خواسته شود که سوالات را خوب مطالعه کنند و پاسخ‌های آن‌ها را در کلاس بیان کنند.

دانش زبانی

نکته: به یک یا چند جمله که پیام کاملی را برساند، جمله می‌گوییم.

روزی، کشتی گرفتار توفان شد.

حکیم به خواندن و نوشتن علاقه داشت.

هر کدام از عبارات بالا، یک جمله است چون پیامی را به خواننده منتقل می‌کند. گاهی یک کلمه، پیام کاملی را

می‌رساند، **مانند:** آمدم - خواندیم - رفتند، بنابراین به آن‌ها هم جمله می‌گوییم.

تمرین پیشنهادی ۱:

برای هر یک از موارد زیر، جمله بسازید.
می‌خواهید به دوستان، که در آزمون مدرسه، نفاول شده، تبریک بگویید.
مهمان‌ها به خانه شما آمده‌اند و شما می‌خواهید به آن‌ها خوش آمد بگویید.

فعالیت نگارشی (بازگردان شعر به قصه)

- در بازگردانی شعر به قصه، لازم نیست که هر بیت را توضیح دهیم، بلکه باید نوشته ما کاملاً گویا و رسا باشد.
برای این که پیام شاعر را درک کنیم، لازم است معنی کلمه‌ها را بدانیم تا بتوانیم ارتباط برقرار نماییم.
در بازگردانی به نکات زیر دانش‌آموزان توضیح داده شود:
- ۱- از کلمه و عبارت‌های مناسب استفاده کنیم.
 - ۲- ماجرای قصه را به ترتیب و پشت سر هم بنویسیم.
 - ۳- گاهی نظم جمله‌ها در شعر، به جهت حفظ آهنگ آن، رعایت نشده است. پس لازم است ابتدا آن‌ها را مرتب کنیم و به صورت جمله صحیح درآوریم.
 - ۴- اگر کلمه‌ها به صورت کوتاه (مخفف) شد آن‌ها را به صورت کامل بنویسیم. مانند: «روبه» «روباه» «گر» «اگر»
 - ۵- علائم نگارشی فراموش نشود.

درک متن

در درک متن این درس، دانش‌آموزان پس از خواندن متن به سوالات پاسخ می‌دهند. به نکاتی که در قسمت درک متن مربوط به درس اول گفته شد توجه شود.

تمرین پیشنهادی ۲:

متن زیر را بخوانید و به سوالات آن پاسخ دهید.
سنگ‌تراشی از کار خود ناراضی بود. روزی از نزدیک خانه بازرگانی رد می‌شد. در باز بود و او خانه مجلل، باغ و نوکران بازرگان را دید و به حال او غبطه خورد. با خود گفت: «این بازرگان چقدر قدرتمند است!» و آرزو کرد که مانند بازرگان باشد. در یک لحظه او تبدیل به بازرگانی با جاه و جلال شده است تا مدت‌ها فکر می‌کرد که او از همه قدرتمندتر است. تا این که یک روز حاکم شهر از آنجا عبور کرد. او دید همه حتی بازرگان به حاکم احترام می‌گذارند. در دل گفت: «کاش من یک حاکم بودم.»

در آن لحظه به حاکمی مقتدر تبدیل شد که همه مردم برایش تعظیم می‌کردند. نور خورشید در چشمانش تابید با خود گفت: خورشید از حاکم قوی‌تر است. کاش من خورشید بودم. آرزویش برآورده شد. او به خورشیدی سوزان و گرم تبدیل شد. ابری آمد و جلوی خورشید را گرفت. مرد گفت: « ابر از خورشید قوی‌تر است.» و ناگهان به ابر تبدیل شد. بادی آمد و ابر را به این طرف و آن طرف برد. مرد با خود فکر کرد و گفت: « کاش من باد می‌شدم و این اتفاق افتاد.» باد می‌وزید اما نمی‌توانست سنگ‌های صخره را تکان دهد. مرد آرزو کرد که به سنگ صخره تبدیل شود و باز هم به آرزویش رسید. ناگهان دلش لرزید. پایین پایش را نگاه کرد. سنگ تراشی در حال کار کردن روی سنگ‌ها بود.

۱- مرد سنگ‌تراش از ابتدای داستان می‌خواست به چه چیزهایی تبدیل شود؟

۲- چه چیزی باعث شد مرد سنگ‌تراش آرزو کند که کاش حاکم بود؟

۳- به نظر شما، اشکال کار مرد سنگ‌تراش چه بود؟

۴- آیا شما از موقعیتی که الان در آن قرار دارید، ناراضی هستید؟

پژوهش‌های استثنایی کشور

درس پنجم: رهایی از قفس

اهداف:

- ۱- آشنایی دانش‌آموزان با تفکر خلاق و کاربرد آن در زندگی
- ۲- معرفی مولوی و آثار وی به دانش‌آموزان
- ۳- گسترش واژگان با استفاده از فرایند ترکیبی
- ۴- تقویت مهارت‌های زبان‌آموزی با طراحی نمایش
- ۵- پرورش سواد دیداری و بهره‌گیری از آن در بند توصیفی

روش تدریس پیشنهادی:

روشن‌سازی طرز تلقی:

این طرح برای دانش‌آموزان فرصتی را فراهم می‌کند تا عقاید متنوع هم‌کلاسی‌های خود را بشنوند و آنان را قادر می‌سازد که کشف کنند آیا طرز تلقی‌شان بر یک پایه محکم از حقایق، اطلاعات و منطق استوار است که جان انسان را در بند خود گرفته است. طوطیان هند نماد انسان‌های به کمال رسیده هستند که راه‌هایی را به پیروان خود می‌آموزند.

مراحل اجرا:

- ۱- فایل صوتی متن درس در کلاس پخش شود و از دانش‌آموزان خواسته شود با دقت گوش کنند.
- ۲- برگه‌هایی را که حاوی سوالاتی تفکر برانگیز از متن درس است، بین دانش‌آموزان توزیع شود.
- ۳- هر دانش‌آموز به صورت فردی به سوال پاسخ دهد. (این قسمت با اظهار نظر درباره یک تصویر و یا حتی تکمیل جمله ناقص و... نیز قابل اجرا است).
- ۴- دانش‌آموزان در گروه پاسخ‌های خود را که در حقیقت طرز تلقی آنان از موضوع است، به بحث می‌گذارند.
- ۵- اعضای گروه باید به یک پاسخ مشترک برسند.
- ۶- نماینده هر گروه پاسخ کل گروه را در جمع کلاس مطرح می‌کند.
- ۷- در مرحله آخر پس از ارائه همه گروه‌ها، نتیجه و جمع‌بندی پیام متن توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود.

مهم‌ترین امتیاز این روش به اجماع رسیدن افراد یک گروه است. در واقع افراد گروه سعی می‌کنند تا دوستان خود را با رای و نظر خود همراه ساخته و یکدیگر را مجاب نمایند. دانش‌آموزان هر گروه با آوردن دلایل منطقی هم گروهی‌های خود را در نزدیک کردن نگرش به موضوع ترغیب می‌کنند.

درست و نادرست

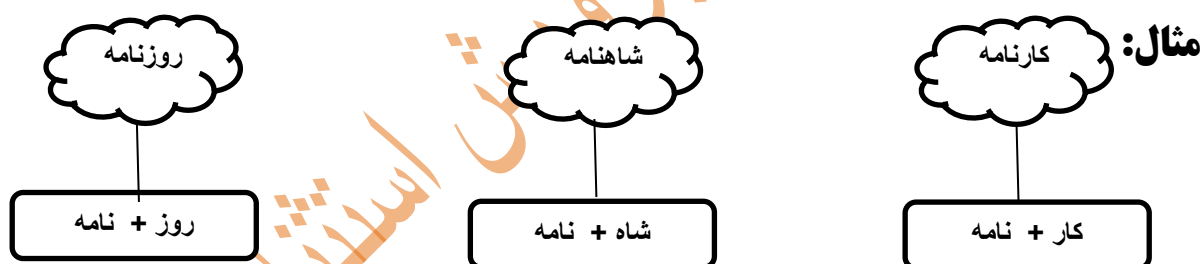
از دانش‌آموزان خواسته شود کلمات مختلفی از ترکیب درست و نادرست روی مقوای گرد بنویسید و در حیاط مدرسه روی دیوار نصب کنند. از دانش‌آموزان خواسته شود در قالب مسابقه، دارت را به سوی ترکیبات نادرست نشانه بگیرند. گروهی که زودتر کار خود را به انجام برساند، برنده اعلام می‌شود.

درک مطلب

از دانش‌آموزان خواسته شود پاسخ سوالات را به طور شفاهی بیان کنند.

واژه آموزی :

در زبان فارسی، واژه‌هایی وجود دارد که خود از ترکیب شدن دو واژه با یکدیگر ساخته می‌شوند. به نحوی که اگر آن واژه را به دو بخش تقسیم کنیم، دو واژه با دو معنای متفاوت به دست می‌آید.

تمرین پیشنهادی:

جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

..... + نامه.....

..... + کتابخانه

..... قهوه +

..... + نامه بازنامه

فعالیت نمایش

در این تمرین از دانش‌آموزان خواسته شود داستان درس را به صورت نمایش در کلاس اجرا کنند. دانش‌آموزان در سال قبل نیز با نوع نمایش و اجرای آن آشنا شده‌اند. در این درس ابتدا دانش‌آموزان باید به متن نمایشنامه گوش فرا دهند و سپس به طراحی و اجرا بپردازند. هنگامی که آن‌ها به متن شنیداری گوش می‌کنند، تمرکز و درک شنیداری آن‌ها تقویت می‌شود و زمانی که به طراحی نمایش می‌پردازند خلاقیت، تفکر و تحلیل در آن‌ها پرورش می‌یابد. زمان اجرا نیز رفتارهای کلامی و غیر کلامی آن‌ها در انتقال پیام به هنگام سخن گفتن تقویت می‌شود.

فعالیت نگارشی

در تصویرنویسی با بیان تفاوت و شباهت، دانش‌آموزان باید به نکات زیر توجه کنند.

۱- با دقت به جزئیات تصویرها توجه کنند.

۲- تفاوت‌ها و شباهت‌ها را بیان کنند.

۳- پس از مقایسه، آن‌ها را جمع‌بندی کنند.

تمرین پیشنهادی :

دو تصویر بالا را مقایسه کنید. سپس شباهت‌ها، تفاوت‌ها و نتیجه را در یک بند بنویسید.

شباهت‌ها:

.....

تفاوت‌ها :

.....

.....

.....

.....

نتیجه :

.....

.....

.....

درک متن :

در این فعالیت دانش‌آموزان عبارت‌های بهم ریخته یک داستان را به ترتیب شماره‌گذاری می‌کنند و اصل داستان را به ترتیب شماره‌ها می‌خوانند.

تمرین پیشنهادی :

داستان زیر را به ترتیب شماره‌گذاری کنید، سپس از روی آن بخوانید.

- به سمت بازار راه افتادم.
- وقتی وارد خانه شدم مادر به دست هام نگاه کرد.
- در کتاب گلستان سعدی موجود است.
- آن شب عمو به خانه ما آمد.
- قرار بود آن شب عمو با خانواده‌اش به خانه ما بیاید.
- به خانه برگشتم.
- سر راه چشمم به کاغذی که پشت شیشه کتاب فروشی چسبیده بود، خورد
- مادر چیزی نگفت و انگار خوشحال بود.
- مادر مقداری پول به من داد تا برای مهمانی خرید کنم.
- به داخل کتاب فروشی رفتم و با شوق فراوان کتاب گلستان را خریدم.
- همان لحظه یادم آمد که باید برای مهمانی خرید می‌کردم.
- و پدر ما را به یک رستوران زیبا برد.

درس ششم: آرش کمان گیر

اهداف:

- ۱- معرفی یکی از نمادهای اسطوره‌ای فرهنگ ایران
- ۲- تقویت روحیه دفاع از وطن و میهن‌دوستی
- ۳- آشنایی بیشتر با پهلوانان ایرانی و افسانه‌های ملی
- ۴- تقویت درک و بیان تصویر
- ۵- آشنایی با ساختار جمله
- ۶- آشنایی با نشانه ربط «عطفی»

روش تدریس پیشنهادی:

روش پیش‌سازمان‌دهنده‌ها

مرحله اول: قبل از شروع تدریس می‌توان با نشان دادن تصویر از فردوسی شاعر بلند آوازه ایران زمین به صورت فیلم به دانش‌آموزان نشان داد. در این خصوص معرفی فردوسی شاعر بزرگ ایران و بزرگ‌ترین حماسه‌سرای ایرانی، معرفی شاهنامه و چند داستان معروف آن به دانش‌آموزان برای آشنایی بیشتر آن‌ها با فضای حماسه و وطن‌دوستی، نشان دادن تصاویر یا فیلم برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان گام موثری خواهد بود.

مرحله دوم: در این مرحله به بیان مطالب جزئی که در واقع مفهوم اصلی درس هستند (داستان آرش کمان‌گیر) پرداخته شود.

با این الگو شما از پیش‌سازمان‌دهنده‌ها بهره برده‌اید. در بیان مفاهیم درس می‌توان از روش سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث، گفت و گو و یا نمایش فیلم، قصه‌گویی حماسی و نقلی استفاده کرد. توجه داشته باشید. که پیش‌سازمان‌دهنده‌ها یک عبارت خلاصه از درس آرش کمان‌گیر نیست بلکه مطلبی جدا و کلی‌تر از داستان درس است.

مرحله سوم: با ارائه مثال به تحکیم و تثبیت مطلب پردازید. مثلاً داستان دیگری از شاهنامه بگویید.

درست و نادرست

طبق روش‌های قبل می‌توان از آدمک‌ها و یا تغییر چهره استفاده کرد.

درک مطلب

دانش‌آموزان به سوالات پاسخ دهند و بتوانند یک سوال هم خودشان بگویند و بنویسند .

دانش زبانی :

جمله از یک یا چند کلمه تشکیل می‌شود و پیام کاملی را به شنونده یا خواننده انتقال می‌دهد.

مثال: ایرانیان از پیروزی ناامید شده بودند. (ناامیدی ایرانیان)

آرش با قدم‌های محکم از کوه بالا رفت. (بالا رفتن از کوه)

مرز بین ایران و توران مشخص شد. (مشخص شدن مرز)

جمله‌های بالا، پیام کاملی را می‌رسانند و از کلمه‌های مختلف تشکیل شده‌اند.

گاهی ممکن است چند کلمه کنار هم بیاید، اما پیام کاملی را به شنونده یا خواننده منتقل نکند، در این صورت به آن‌ها جمله نمی‌گوییم.

مثال: تیر همچون پرنده‌ای تیزبال

مردم، از پیرو جوان به سمت قله

عبارت‌های بالا جمله نیستند، چون پیام کاملی را نمی‌رسانند.

تمرین پیشنهادی :

جمله‌های زیر را بخوانید و بنویسید هر جمله چه پیامی دارد:

هوای باغ بوی سبزه و گل‌های تازه می‌داد. گنجشگ‌ها از این سو به آن سو می‌پریدند و آواز می‌خواندند. آب

خنکی در رودخانه جاری بود و نسیم ملایمی می‌وزید. پسرک با تعجب به اطرافش نگاه کرد و گفت: «به به چه

باغ سر سبز و زیبایی!» و سپس شروع به بازی و تفریح در باغ کرد.

پیام جمله	جمله

تصویر خوانی و صندلی صمیمیت :

۱- از دانش‌آموزان خواسته شود تصویر کتاب را با دقت ببینند و به جزئیات آن توجه کنند. (نگاه کردن به

تصویر)

۲- از آن‌ها خواسته برای فهمیدن معنی تصویر، فکر کنند و مطالبی را که از تصویر برداشت کرده‌اند در

ذهن خود مرور کنند. (تفکر)

۳- هر وقت آماده شدند، روی صندلی معلم بنشینند و در برداشت خود از تصویر برای دوستانشان صحبت

کنند. (گفت و گو)

مطالب مهم نگارش :

درک متن

یکی از ابزارهای انسجام گزاره‌های متن، «حروف ربط» هستند. هوشیار کردن دانش‌آموزان نسبت به این حروف و

نوع کاربرد آن‌ها در متن به افزایش درک متن آن‌ها کمک می‌کند. در این درس حرف ربط عطفی « و » آموزش

داده شده است که هم پایه بودن دو جمله را نشان می‌دهد.

مثال :

آرش نام خدا را بر زبان آورد و با همه توان، کمان را کشید.

ایرانیان از پیروزی ناامید و از شکست اندوهگین شده بودند.

تمرین پیشنهادی :

پس از کلمه‌های ربط با توجه به قسمت اول، جمله را ادامه دهید.

* آرش با قدم‌های محکم از کوه بالا رفت و.....

* نگهبان باغ وحش در قفس را بست و.....

* سنجاب از درخت پایین آمد و.....

نگارش متن برای تصویر

در درک دیداری یا تصویری، دانش‌آموزان آنچه را که می‌بینند بر روی کاغذ می‌آورند؛ لذا باید به نکات زیر در نگارش متن خود توجه داشته باشند.

۱- تصویر را خوب ببینند و به جزئیات آن توجه داشته باشند.

۲- مطالبی که از تصویر برداشت کرده‌اند را بنویسند.

۳- به درست نویسی شکل کلمات و املاء توجه کنند.

۴- مطالب اضافی را حذف کنند.

۵- نشانه‌های نگارشی را رعایت کنند.

۶- عنوانی برای متن خود انتخاب کنند.

تمرین پیشنهادی:

به تصویر خوب نگاه کنید و در باره آن دو بند بنویسید.

عنوان :

.....

.....

.....

.....

بخوان و حفظ کن (باران)

پیشنهاد ۱:

دانش‌آموزان شعر را با هم بخوانند و معلم می‌تواند اگر آهنگ و یا موسیقی دارد آن را پخش کند تا شور و نشاط را در دانش‌آموزان بیشتر کند.

پیشنهاد ۲:

از دانش‌آموزان خواسته شود چشم‌های خود را لحظه‌ای ببندند و تصور کنند که صدای قطره‌های باران را از پشت پنجره کلاس می‌شنوند، حالا سعی کنند احساس خود را بیان کنند.

تاریخ ادبیات

گلچین گیلانی (دکتر سید مجدالدین میرفخرایی متخلص به گلچین گیلانی از سرایندگان شعر نو فارسی است. او در سال ۱۲۸۸ هجری در شهر رشت به دنیا آمد و در ۲۹ آذر سال ۱۳۵۱ در لندن بریتانیا درگذشت او اولین شاعر نوپردازی بود. شعر باران یکی از معروفترین شعرهای او است.

اهداف:

- ۱- آشنایی با رسم مهمان‌نوازی ایرانی
- ۲- آشنایی با مفهوم انتظار
- ۳- تقویت گرایش عاطفی نسبت به شخصیت مقام معظم رهبری
- ۴- تقویت درک شنیداری
- ۵- گسترش دامنه واژگان با استفاده از فرایند ترکیب
- ۶- آشنایی با کلمات ربط «اما» و «ولی»

روش تدریس پیشنهادی

در این روش، پیش از خواندن متن از دانش‌آموزان خواسته شود که رفتارهای مورد انتظار و مراحل آن را به خوبی و با دقت انجام دهند. این مراحل عبارتند از:

- ۱- یک جمله پرسشی (با تکمیل یک جمله یا عبارت ناتمام) را که ناظر بر محتوا و اصلی درس است، مطرح شود و از دانش‌آموزان خواسته شود که به آن پرسش پاسخ دهند.
- ۲- در مورد پاسخ خود در گروه با یکدیگر بحث و گفت‌وگو کنند.
- ۳- بر روی بهترین پاسخ به توافق برسند و آن را به عنوان فعالیت گروه به کلاس ارائه کنند.
- ۴- نظرات گروه‌ها روی تابلوی کلاس نوشته شود و بهترین پاسخ‌ها و نظرات مورد تایید قرار گیرند.
- ۵- در انتها به جمع‌بندی نظرات پرداخته شود.

درست و نادرست

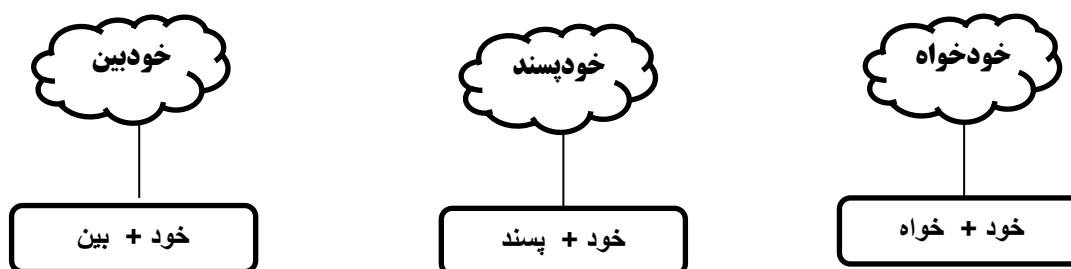
دانش‌آموزان می‌توانند با استفاده از دست‌های خود جمله‌های درست و نادرست را مشخص کنند. مثلاً اگر جمله‌ای درست بود دست‌های خود را محکم بهم بزنند اگر نادرست بود آرام بزنند.

درک مطلب

دانش‌آموزان به صورت گروهی هر یک از سوالات را پاسخ دهند و سپس تشویق شوند.

واژه‌آموزی:

از ترکیب (خود+ یک قسمت معنی‌دار) می‌توان واژه‌های جدیدی ساخت مانند:

تمرین پیشنهادی:

هر کلمه را به معنی مربوط آن وصل کنید.

☐	خودکار	☐	کسی که خود به خود برای انجام کاری دارای انگیزه است.
☐	خودپسند	☐	کسی که از انجام عمل ناپسند پرهیز می‌کند.
☐	خودبین	☐	کسی که فقط خود را می‌پسندد و از خود راضی است.
☐	خودجوش	☐	کسی که فقط خودش را می‌بیند و به دیگران و توانایی هایشان توجهی ندارد.
☐	خوددار	☐	کسی که خودش، کارش را به موقع انجام می‌دهد.

مطالب مهم نگارش:

درک متن

چنان که در درس قبل گفته شد یکی از ابزارهای گزاره‌های متن، «حروف ربط» هستند. آگاه کردن دانش‌آموزان به این حروف و نوع کاربرد آن‌ها در متن، به افزایش توانایی درک متن آن‌ها کمک می‌کند. در این درس حروف ربط «اما» و «ولی» آموزش داده شده است که نشان می‌دهد مفهوم دو جمله در تقابل با یکدیگر است.

تمرین پیشنهادی :

۱- جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

* به طرف محل حضور آقا به راه افتادیم..... به سیل خروشان جمعیت پیوستیم.(و- از)

* دلم می لرزد نگاه شتابان او دوباره به سوی من بر می گردد.(از - ولی)

* مامورهای باغ وحش همه جای شهر را گشتند..... شیر کوچولو را پیدا نکردند. (اما- و)

* بعضی چیزها را نمی توان با چشم دید، نشانه هایشان را می توانیم ببینیم. (از-ولی)

۲- از دانش آموزان خواسته شود که یک کتاب داستان در کلاس بخوانند و جملاتی که در آن با «اما» و «ولی» به هم وصل شده اند پیدا کنند و در کادر زیر بنویسند.

نام داستان

بخوان و بیندیش

هدف : تقویت درک متن و عادت به مطالعه طولانی و تقویت تمرکز و روان خوانی است .داستان ((انتظار)) با بیانی کودکانه به توصیف طبیعت اطراف خود می پردازد .

دانش آموزان را گروه بندی کرده و به هر گروه سوالی داده شود مثلا گروه (۱) شخصیت های داستان را بیان کنند. گروه (۲) زمان و مکان داستان را و گروه (۳) اتفاق های داستان و گروه (۴) نتیجه پایانی داستان را بیان کنند.

مثل ها

هدف : آشنایی دانش آموزان با مثل ها و افسانه ها

پیشنهاد :

دانش آموزان با اجرای پانتومیم یک ضرب المثل را نمایش دهند.

درس هشتم و نهم : درس آزاد

درس‌های آزاد ایستگاه اندیشیدن و آفریدن هستند. درس آزاد، فرصتی است تا دانش‌آموز و معلم در تالیف کتاب مشارکت داشته باشند.

اهداف درس آزاد :

- ۱- تشخیص کاستی‌های اجتماعی کتاب و اقدام به تولید محتوای مناسب
- ۲- پرورش توانایی تولید ماده درسی در دانش‌آموزان با نظارت و هدایت آموزگار
- ۳- بهره‌گیری از مشارکت همکاران در تالیف کتاب
- ۴- بهره‌گیری از تعامل دانش‌آموز و خانواده در تالیف کتاب
- ۵- پرورش توانایی بندنویسی و بهره‌گیری از تفکر، نقد و تحلیل

روش‌های تولید درس آزاد

برای نوشتن درس آزاد یکی از روش‌های زیر پیشنهاد می‌شود:

هر دانش‌آموز به صورت مستقل و فردی برای درس آزاد اقدام نماید.

دانش‌آموزان به صورت گروهی برای درس آزاد اقدام نمایند.

درس در کلاس (مجموعه نظرهای کلاس با راهنمایی و رهبری معلم کلاس)

پیشنهاد :

- ۱- درس آزاد ابتدا موضوع کلی به کمک دانش‌آموزان به موضوعات کوچکتر تقسیم شود؛ سپس برای هر موضوع کوچکتر یک بند نوشته شود.
- ۲- در تدوین متن می‌توان از روش‌های پیش سازمان دهنده، بدیعه‌پردازی و بارش مغزی بهره برد.
- ۳- در طراحی فعالیت‌های کتاب نگارش نیز تطابق فعالیت‌ها با روند طراحی کتاب ضروری است. از دید ساختاری توجه به عناصر مبتنی بر نگرش شبکه‌ای، نقش معلم به عنوان ناظر و راهنما و نقش دانش‌آموز در مقام ایجاد محتوا ضروری است.
- ۴- دانش‌آموزان بتوانند از مفاهیم و یادگیری خود در نوشتن موضوع و رعایت تمام نکات نگارشی و دستوری با کمک و راهنمای معلم متنی را انتخاب و آن را بنویسند.

اهداف :

- ۱- آشنایی با جبار باغچه بان
- ۲- تقویت پشتکار و شکیبایی
- ۳- تقویت درک متن و سواد خواندن
- ۴- تثبیت مهارت قصه گویی
- ۵- آشنایی با حروف ربط سببی

روش تدریس پیشنهادی :

تفکر استقرایی

این درس با متنی روان و ساده، نوشته‌ای جذاب است. محتوای درس، دارای مفهومی است که دانش‌آموزان با مطالعه دقیق متن، متوجه آن می‌شوند. به همین دلیل بهتر است با روش «تفکر استقرایی» ذهن دانش‌آموزان را فعال نموده، ایشان را از راه تفکر به استنتاج و یادگیری رساند.

مرحله اول : تکوین مفهوم

- ۱- فهرستی از انواع رفتارهای فردی و اجتماعی تهیه شود و در اختیار گروه‌ها گذاشته شود. لازم به ذکر است فهرست رفتارها با توجه به مفاهیم مورد نظر درس (خدمت به مردم و پشتکار) انتخاب شود.
- ۲- از دانش‌آموزان خواسته شود تا بر اساس وجوه اختلاف یا تشابه آن‌ها را دسته‌بندی نمایند.
- ۳- در این بخش، دانش‌آموزان برای مطالب طبقه‌بندی شده اسم انتخاب می‌کنند و کم‌کم مفهوم در ذهن آن‌ها شکل می‌گیرد.

مرحله دوم: تفسیر مطالب

- ۱- نماینده گروه‌ها، طبقه‌بندی انجام شده در گروه را روی تابلو نصب کند.
- ۲- به دانش‌آموزان فرصت داده شود تا جنبه‌های مختلف عملکرد گروه‌های دیگر را بررسی کنند.
- ۳- سوالاتی در خصوص مفاهیم مورد نظر درس (خدمت به مردم و پشتکار) مطرح شود تا دانش‌آموزان روابط بین طبقه‌بندی‌ها را جستجو کرده و به سوالات پاسخ دهند.

۴- دانش آموز را به کشف روابط برسانید تا به استنباط و نتیجه‌گیری برسد و مفاهیم « اعتماد به نفس و پشتکار » را اسنباط کند.

مرحله سوم : کاربرد

۱- به دانش آموزان کمک شود تا با گسترش و وسعت دادن ظرفیت‌ذهنی خود به بررسی و تفسیر اطلاعات دریافتی بپردازند و به این نقطه برسند که هر فرد با تلاش و کوشش خود و با امید به خدا، به اهداف خود در زندگی دست می‌یابد.

۲- متن درس با لحن « روایی - داستانی » برای دانش آموزان خوانده شود تا درک بهتر محتوا حاصل آید و دانش آموزان بتوانند به سوالات متن پاسخ‌های درست و منطقی بدهند.

درست و نادرست

پیشنهاد :

از دانش آموزان خواسته شود جمله‌های درست را با بستن چشم‌هایشان و جمله‌های نادرست را با بازکردن نشان دهند.

درک مطلب

پیشنهاد:

از دانش آموزان خواسته شود چشم‌هایشان را برای مدتی ببندند و متن درس را در ذهنشان مرور کنند سپس معلم در همان حالت (بستن چشم‌ها) پاسخ سوالات درک مطلب را بخواهد.

دانش زبانی

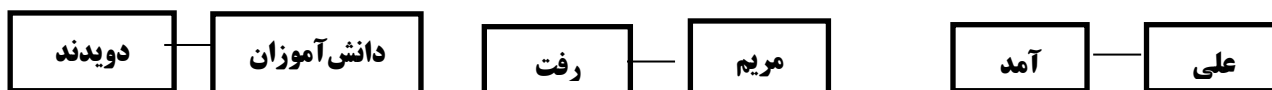
به مهم‌ترین و اصلی‌ترین قسمت هر جمله که انجام دادن کاری یا روی دادن حالتی را در زمان خاصی نشان می‌دهد و معنای جمله را کامل می‌کند، « فعل » می‌گویند. بنابراین هر جمله‌ای که فعل نداشته باشد، ناقص است.

مثال:

دانش آموزان دویزند

مریم رفت

علی آمد

کلمه‌های « آمد »، « رفت »، « دویزند » جزء اصلی جمله هستند که به آن‌ها « فعل » می‌گویند.

تمرین پیشنهادی :

نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

- معلم پذیرفت.

- باغچه‌بان توانست.

- کودک آموخت.

قصه گویی و صندلی صمیمیت

به توضیحات ارائه شده، در فعالیت قصه‌گویی و صندلی صمیمیت درس سوم مراجعه شود. در آن درس بیشتر تمرکز بر شروع داستان بود؛ در این درس شیوه ارائه سیر قصه مورد نظر است. فعالیت صندلی صمیمیت با گوش دادن به قصه آغاز می‌شود. دانش‌آموزان مدتی برای انتخاب قصه مورد علاقه خود فکر می‌کنند. سپس روی صندلی می‌نشینند و قصه را می‌گویند.

مطالب مهم نگارش

درک متن:

چنانچه در درس قبل گفته شد یکی از ابزارهای انسجام گزاره‌های متن، «حروف ربط» هستند. در این درس حرف ربط «چون» و «زیرا» آموزش داده شده است. کاربرد این حروف در جملات مرکبی است که گزاره یک جمله مفهومی را بیان می‌کند و علت و سبب آن در گزاره جمله بعد ارائه می‌شود.

تمرین پیشنهادی:

۱- جمله‌های زیر را با کلمه‌های « چون ، زیرا» کامل کنید.

* او حرفش را ادامه نداد،..... خوابش برده بود.

* کاغذی برای نوشتن نداشت، روی ماسه‌های نرم کنار دریا می‌نوشت.

۲- مانند نمونه با توجه به حروف ربط داده شده، جمله‌هایی بنویسید که دارای معنا باشد.

سرمای هوا زیاد بود	زیرا	خیلی زود به خانه برگشتم
	چون	
	زیرا	

نگارش متن

در این قسمت دانش‌آموزان یک جمله ناتمام را در دو بند به سلیقه خود ادامه می‌دهند. لازم است در بندنویسی به نکات زیر توجه کنند:

- * نوشته خود را با کلمه‌ها و جمله‌های مناسب به پایان ببرند.
- * مکان، زمان و جزئیات رویدادها را بنویسند.
- * طوری بنویسند که خواننده بتواند نوشته را به خوبی احساس و درک کند.
- * به علائم نگارشی در نوشته خود توجه کنند.

تمرین پیشنهادی :

عبارت زیر را در دو بند ادامه دهید.

ای کاش می‌شد خورشید

.....

.....

.....

.....

.....

درس یازدهم : فرمانده دل‌ها

اهداف:

- ۱- تقویت روحیه وطن پرستی و دفاع از میهن
- ۲- آشنایی با حماسه دفاع مقدس و نامداران این عرصه به ویژه شهید حسین خرازی
- ۳- تقویت درک متن
- ۴- تثبیت یادگیری ابزارهای انسجام متن
- ۵- تقویت مهارت خواندن با رعایت لحن مناسب

روش تدریس پیشنهادی :

روش کارایی گروه

- ۱- ابتدا در باره حماسه دفاع مقدس، توضیحات کوتاهی به دانش‌آموزان داده شود.
- ۲- از دانش‌آموزان خواسته شود یک بار متن درس را به صورت کامل و با دقت مطالعه کنند.
- ۳- کاربرگ سوالات مربوط به درس بین دانش‌آموزان توزیع شود و فرصت داده شود تا به صورت انفرادی به سوالات پاسخ بدهند.
- ۴- حالا از همان نمونه سوال در اختیار گروه گذاشته شود تا اعضای گروه، درباره پاسخ سوالات گفت‌وگو کنند، به توافق برسند و برگه را پاسخ بدهند. (طرح سوالات به صورت چهارگزینه‌ای توصیه می‌شود).
- ۵- پاسخ‌ها در کلاس مرور شود تا دانش‌آموزان جلوی سوالاتی که نادرست پاسخ گفته‌اند؛ علامت بگذارند و به نوعی برگه‌های انفرادی و گروهی را تصحیح کنند.
- ۶- هر دانش‌آموز برگه خود را با برگه گروه مقایسه کند و اگر در کارکرد گروهی، تعداد پاسخ‌های گروهی نادرست کاهش یافته باشد. دانش‌آموز به کارایی گروه پی می‌برد و مشارکت را در فرایند یادگیری اثر بخش می‌داند. چون ارزشیابی به صورت کیفی برگزار می‌شود، تصحیح به صورت کمی و نمره‌گذاری در جداول این روش ضرورت ندارد. فلسفه بهره‌گیری از این روش، پافشاری بر خرد جمعی و برتری دادن نتیجه کار گروه بر عملکرد فرد است.

درست و نادرست

پیشنهاد :

از دانش‌آموزان خواسته شود با استفاده از آدمک‌ها تمرین را مانند درس‌های گذشته انجام دهند.

درک مطلب

پیشنهاد:

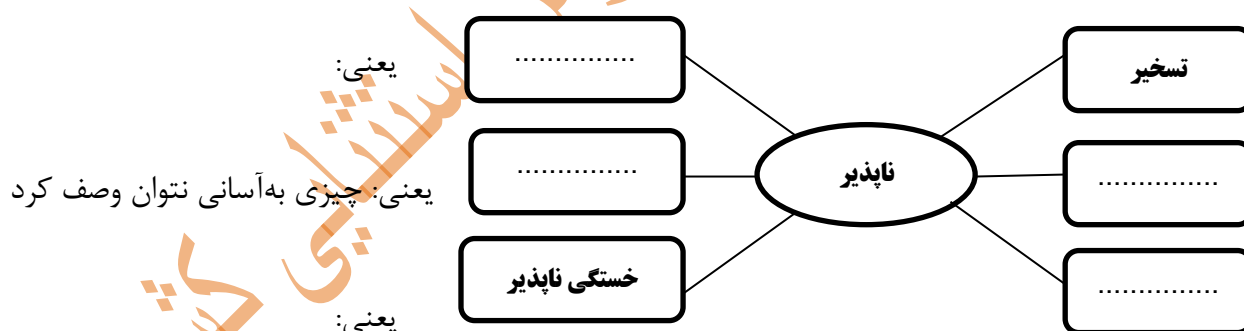
از دانش‌آموزان خواسته شود پاسخ‌ها را به صورت انفرادی بیان کنند و معلم می‌تواند آن‌ها را ارزیابی کند

واژه‌آموزی :

در ترکیب «دژ تسخیرناپذیر» و «نیروهای خستگی‌ناپذیر» کلمه دوم، در مورد کلمه اول توضیح می‌دهد و حالت و چگونگی آن را بیان می‌کند. مثلاً کلمه «تسخیرناپذیر» در مورد کلمه «دژ» توضیح می‌دهد و حالت آن را بیان می‌کند. به این ترکیب‌ها «ترکیب وصفی» می‌گویند.

تمرین پیشنهادی :

واژه‌های جدید بسازید و معنی آن‌ها را بنویسید.

مطالب مهم نگارش

تمرین پیشنهادی :

جمله‌های زیر را بخوانید و هر دو جمله را با یکی از کلمه‌های «بلکه ، اما ، زیرا ، و » به هم ربط دهید و بنویسید.
الف : با زحمت زیاد او را به خانه‌اش رساند.

ب : کمرش درد می‌کرد.

الف : چندین پز شک برای معالجه‌اش آمدند.

ب : از دست پز شک‌ها هم کاری ساخته نبود.

الف : طوطی را از پنجره به باغ انداخت، ولی طوطی بر زمین نیفتاد.

ب : شروع به پرواز کرد.

الف : آن‌ها باید بکوشند.

ب : لانه‌ای برای خود بسازند.

نگارش متن

در این درس دانش‌آموزان بین رویدادهایی که در تصاویر اتفاق می‌افتد ارتباط منطقی ایجاد می‌کنند و به این صورت بند مناسبی برای تصاویر بنویسند.

توجه شود که دانش‌آموزان به نکات زیر توجه داشته باشند:

۱- متن، شروع مناسبی داشته باشد.

۲- ترتیب رویدادها رعایت شود.

۳- پاکیزه و خوش خط بنویسند.

۴- نشانه‌های نگارشی را در جاهای مناسب به کار گیرند.

تمرین پیشنهادی :

پس از درک ارتباط تصویرها، داستانی برای آن بنویسید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس دوازدهم : اتفاق ساده

اهداف :

- ۱- تقویت مهارت خواندن شعر با رعایت لحن
- ۲- بهبود سواد خواندن و درک متن
- ۳- تثبیت یادگیری ابزارهای انسجام متن

روش تدریس پیشنهادی :

الگوی بدیعه‌پردازی

- ۱- توصیفی زیبا و ساده از «رزمنده» با هم‌یاری دانش‌آموزان ارائه شود.
- ۲- **قیاس مستقیم (مقایسه ساده دو مفهوم):** از دانش‌آموزان خواسته شود «رزمنده» را یک کتاب در نظر بگیرند و سپس بگویند به نظر آن‌ها «رزمنده» چگونه کتابی است؟ مطالب دانش‌آموزان روی تخته یادداشت شود.

مثال :

محمد: رزمنده یک کتاب پر از مطالب با ارزش است.

جواد: رزمنده یک کتاب بزرگ است.

رضا: رزمنده یک کتاب سبز رنگ است

- ۳- **قیاس شخصی:** از دانش‌آموزان خواسته شود خود را جای «رزمنده» بگذارند و احساسات خود را بیان کنند؛

یعنی بگویند چه حسی دارند. **مثال :**

حسین : احساس غرور می‌کنم.

امیر : احساس یک پرنده را دارم.

- ۴- **تعارضی فشرده :** در این مرحله از دانش‌آموزان خواسته شود تا از بین قیاس‌ها و تشبیه‌های مرحله دوم و سوم کلماتی را جدا کنند. و بگویند که کدامیک از این کلمات برایشان جالب‌تر است. (اگر متضاد باشند بهتر است)

مثال :

کلمات انتخاب شده : پرنده، غرور، امنیت، سبز، بزرگ، با ارزش

۵- **توصیف خلق** : حالا از دانش‌آموزان خواسته شود از میان قیاس‌های برگزیده، چند تا را انتخاب کرده، با استفاده از آن‌ها موضوع « رزمنده » را دوباره توصیف کنند و بین توصیف ساده اول زنگ و این توصیف تفاوت بسیاری است. این توصیف دارای غنا و ارزش زیادی است؛ چون حاصل تلاش جمعی می‌باشد. آنچه توضیح داده شد. یک نمای ساده و کاربردی از الگوی بدیعه‌پردازی است این روش در تقویت مهارت نوشتن دانش‌آموزان بسیار راهگشا است.

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش‌آموزان می‌توانند با باز و بستن چشم‌هایشان این تمرین را انجام دهند.

درک مطلب

پیشنهاد :

دانش‌آموزان به صورت گروهی پاسخ‌های خود را ارائه دهند و با کمک هم، یک سوال بنویسند.

دانش زبانی

همان‌طور که در درس گذشته گفته شد، معنی و مفهوم بعضی از فصل‌ها، با کلمه دیگر کامل می‌شود؛ مانند : مادر آمد. در این جمله فعل « آمد » با واژه « مادر » کامل شده است و پیام کاملی را می‌رساند. در جمله « مادر مهربان آمد » واژه « مادر » همراه با صفت « مهربان، آمده و آمد » فعل جمله است. اگر صفت، از جمله حذف شود، پیام جمله باز هم کامل است. « صفت » بعد از اسم می‌آید و درباره آن توضیح می‌دهد. جمله‌های زیر را بخوانید و به نمودار توجه کنید.

خواهر عزیزم آمد. پدر مهربان رفت. گلدان زیبا شکست.

جمله‌های بالا از دو قسمت تشکیل شده‌اند. « عزیز، مهربان، زیبا » صفت و « آمد، رفت، شکست » فعل جمله می‌باشند.

توجه شود هدف این درس، آموزش صفت نیست، بلکه این موضوع مهم است که دانش‌آموز بتواند تشخیص دهد در جمله « خواهر عزیزم آمد. » خواهر عزیزم، یک قطعه جمله است؛ در واقع همان چیزی که در دستور به گروه اسمی معروف است، بدون این که اشاره‌ای به گروه اسمی شود.

تمرین های پیشنهادی :

۱- نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

خورشید زیبا درخشد.

سرباز شجاع جنگید

پدر بزرگ مهربان نشست.

روبه‌حیله‌گر گریخت.

۲- برای هر یک از واژه‌های زیر یک واژه مناسب بنویسید که آن را توضیح دهد.

صدای برنامه‌ی مهمان درختِ

مطالب مهم نگارش

درک متن

در این درس متنی ارائه شده است که در فضای سکوت کامل صامت خوانی می‌شود و هر دانش‌آموز پاسخ پرسش‌های متن را می‌نویسد. چنان که ملاحظه می‌کنید در این متن ضمائر و حروف ربط که از ابزارهای انسجام گزاره‌های متن هستند، برجسته شده‌اند و سوالاتی در مورد آن‌ها طرح شده است. توجه شود برای بررسی پاسخ سوال‌ها کسی به صورت شفاهی پاسخ ندهد؛ دانش‌آموزان ملزم شود پاسخی را نوشته‌اند، بلند برای کلاس بخوانند.

تمرین پیشنهادی :

داستان زیر را بخوانید و به سوالات آن جواب دهید:

گنجشکی روی شاخه درختی نشسته بود. ناگهان عقابی را دید که روی یک گله گوسفند فرود آمد و بره‌ای را در چنگال گرفت و پرواز کرد و رفت. گنجشک پیش خود گفت: « من هم باید همین کار را بکنم! » مگر چه چیز من از عقاب کمتر است؟

من بال دارم، منقار دارم، پرواز هم می‌توانم بکنم! درست مثل عقاب! سپس پرید روی یک گوسفند و سعی کرد تا گوسفند را بلند کند! اما بدنش میان پشم‌های گوسفند گیر کرد و تکه‌ای پشم بر پایش پیچید.

گنجشک هر چه زور زد نتوانست بپرد. در همین موقع چوپان از راه رسید؛ او را گرفت و به خانه برد و به بچه‌اش داد. بچه نگاهی به گنجشک کرد و پرسید: « پدر این چیست؟ » چوپان پاسخ داد: « این یک گنجشک نادان

است که اندازه مقدار زور و قدرت خودش را نمی‌دانست و گرفتار غرور بیجای خود شد. »

- ۱- چرا نویسنده در سطر اول حرف «و» را به کار برده است؟
- ۲- چرا نویسنده در سطر چهارم «اما» را به کار برده است؟
- ۳- «او» در سطر پنجم به چه کسی یا چه چیزی اشاره دارد؟
- ۴- پیام این داستان را بنویسید.
- ۵- عنوانی برای این داستان انتخاب کنید و بنویسید.

نگارش متن

در این درس دانش‌آموزان به تصویر مشخصی نگاه می‌کنند و از زبان یکی از شخصیت‌های تصویر متن مناسبی می‌نویسند.

توجه شود دانش‌آموزان به نکات زیر توجه داشته باشند:

- ۱- به جزئیات تصویر (رنگ ، نور، جهت، حرکت، سایه و...) خوب نگاه کنید.
- ۲- با انتخاب کلمات مناسب، احساس و عاطفه خود را درباره تصویر آشکار کنید.
- ۳- نشانه‌های نگارشی را به درستی بکار گیرند.
- ۴- پاکیزه و خوش خط بنویسند.

تمرین پیشنهادی :

به تصویر زیر با دقت نگاه کنید. از زبان رزمنده متنی در سه بند بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

بخوان و بیندیش

هدف: تقویت درک متن، تمرکز و روان خوانی است.

داستان ((دوست بچه‌های خوب)) با بیانی کودکانه توصیف از دوران کودکی خود در شهری را بیان می‌کند و دوست دارد در گذشته بچه‌ها نقش داشته باشد.

پیشنهاد ۱:

از دانش‌آموزان خواسته شود که نام داستان‌ها و نویسندگان کتاب‌هایی را که خوانده‌اند بیان کنند.

پیشنهاد ۲:

دانش‌آموزان قسمت درک و دریافت را به صورت انفرادی بخوانند و پاسخ دهند.

پیشنهاد ۳:

از دانش‌آموزان خواسته شود که یک داستان را به صورت نمایش عروسکی در کلاس اجرا کنند.

حکایت

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با مثل‌ها و افسانه‌ها در گذشته

پیشنهاد:

معلم آن را روان خوانی کند و از دانش‌آموزان خواسته شود به‌طور خلاصه نتیجه حکایت را بیان کنند.

درس سیزدهم : لطف حق

اهداف :

- ۱- آشنایی با شاعر بزرگ ایران " پروین اعتصامی "
- ۲- افزایش درک متن
- ۳- گسترش واژگان با فرایند واژه‌سازی «تکرار»
- ۴- تقویت درک دیداری و سخنوری
- ۵- آشنایی با کلمات پیونددهنده جملات «سپس» و « بعد »

روش تدریس پیشنهادی :

بحث گروهی

روش بحث گروهی گفت‌وگویی است سنجیده و منظم در باره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است.

مراحل اجرا:

- ۱- دانش‌آموزان گروه‌بندی شوند.
- ۲- با طرح یک سوال یا نشان دادن تصویر، دانش‌آموزان هدایت شوند تا نظر، عقیده و بینش خود را نسبت به آن گروه ابراز دارند. همچنین می‌توان موضوعی را تعیین کرد تا دانش‌آموزان در باره آن به مطالعه، اندیشه، اظهار نظر بپردازند و نتیجه‌گیری کنند. **مثال:**

موضوع اول : همیشه به لطف خدا مطمئن هستیم چون

موضوع دوم : چرا خدا را دوست داریم؟

- ۳- فرصت داده شود تا دانش‌آموزان در گروه، فعالانه عقیده و طرز تلقی خود را درباره موضوع تعیین شده، برای هم گروه هایشان بیان کنند و در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش خود با ذکر دلیل بیان کنند.

در اجرای صحیح بحث گروهی، شاگردان باید توانایی سازماندهی عقاید و دیدگاه‌های خود را در ضمن بحث داشته باشند. در این روش نقش شما نظم‌بخشی و سازماندهی مباحث گروهی است. باید دقت داشته باشند

ضمن این که جریان بحث از محور اصلی خارج نشود، منجر به ارائه کامل مطلب شود و رابطه مطلوبی را بین دانش‌آموزان شکل دهد.

۴- نماینده گروه نتیجه بحث را در جمع کلاس مطرح کرده و جمع‌بندی کند.

۵- متن درس را با رعایت تکیه‌ها و آواها برای دانش‌آموزان بخوانید.

مزایای این روش، پرورش اعتماد به نفس و توانایی اظهار نظر در جمع، تقویت قدرت بیان و استدلال، تقویت قدرت تجزیه و تحلیل و تصمیم‌گیری در دانش‌آموزان است.

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش‌آموزان می‌توانند با دست زدن پاسخ‌های درست و دست نزدن پاسخ‌های نادرست را بیان کنند.

درک مطلب

پیشنهاد ۱:

دانش‌آموزان پاسخ‌های درست را روی کاغذ نوشته و در جعبه‌ای انداخته سپس معلم آن را به‌طور اتفاقی از جعبه بر می‌دارد و می‌خواند.

پیشنهاد ۲:

نشان دادن فیلم‌های کوتاه، خواندن داستان‌های کوتاه، بیان خاطرات در خصوص لطف خداوند در کلاس بحث و گفت‌وگو کند.

واژه‌آموزی

یکی از فرایندهای واژه‌سازی در زبان فارسی "تکرار" است. در این فرایند با تکرار یک واژه، کلمه جدیدی ساخته می‌شود. **مثال:**

گرداگرد: یعنی دور تا دور	لبالب: یعنی پر
سراسر: یعنی همه جا	دمادم: یعنی هر لحظه

تمرین پیشنهادی :

در جاهای خالی کلمه مناسب بنویس:

سراسر - دمامم - لبالب - گرداگرد

- * صدای اذان از مسجد محله شنیده می‌شد.
- * وقتی معلم آمد، دانش‌آموزان او حلقه زدند.
- * جنگل پر از درختان تنومند بود.
- * او کوزه را پر از آب خنک کرد.

تصویر خوانی و صندلی صمیمیت

در این قسمت دانش‌آموزان در گروه به بیان دیدگاه‌های خود در مورد تصویر می‌پردازند. بعد از ایجاد فضای بارش مغزی در خصوص تصویرخوانی، دانش‌آموز روی صندلی صمیمیت قرار می‌گیرد و مطالب خود را بیان می‌کند.

دانش‌آموزان باید مراحل زیر را رعایت کنند:

- ۱- **نگاه کردن به تصویر**، تصویر را با دقت ببینند و به جزئیات آن توجه داشته باشند.
- ۲- **تفکر**: برای بهتر فهمیدن معنی تصویر، فکر کنند و مطالبی را که از تصویر برداشت کرده‌اند در ذهن خود مرور کنند.
- ۳- **گفتار**: هر وقت آماده شدند روی صندلی معلم بنشینند و درباره برداشت خود از تصویر برای دوستانشان صحبت کنند.

مطالب مهم نگارش:

درک متن

در این درس در ادامه آشنا کردن دانش‌آموزان با ابزارهای صوری انسجام گزاره‌های متن، علائم و نشانه‌های ساختاری با تکیه بر زمان مانند: " سپس " و " بعد " معرفی می‌شوند. آگاه کردن دانش‌آموزان نسبت به این موارد در متن‌ها باعث افزایش دقت آن‌ها می‌شود و در تقویت درک متن آن‌ها موثر است.

تمرین پیشنهادی :

جمله‌های زیر را بخوانید و جاهای خالی را با یکی از کلمات "سپس" یا "بعد" کامل کنید.
*ابتدا حسین نمازش را خواند؛ با نگاهی خیره، دور دست‌ها را نظاره کرد.

*ابتدا شهر مرد را برای اقامت برگزیدم؛ به تبریز رفتم.

*وقتی به طبیعت می‌رفتم اول خوب به اطرافم نگاه می‌کردم..... هر آنچه دیده بودم را نقاشی می‌کردم.

نگارش

در این بخش دانش‌آموزان شعر "لطف خدا" را به صورت یک داستان می‌نویسند.

توجه دانش‌آموزان به موارد زیر جلب شود:

۱- داستان شروع مناسبی داشته باشد.

۲- پیام شعر حفظ شود.

۳- داستان با جمع‌بندی مناسب پایان یابد.

۴- نشانه‌های نگارشی در جای مناسب استفاده شوند.

۵- نوشته خود را پاک‌نویس کنند.

بخوان و حفظ کن

شعر سخنی زیبا از پرنده‌ای که صیادی در حال شکار او است.

پیشنهاد ۱:

به صدای پرندگان به صورت صوتی در کلاس گوش دهند.

پیشنهاد ۲:

دانش‌آموزان به صورت انفرادی در کلاس بخوانند

درس چهاردهم: ادب از که آموختی

اهداف:

- ۱- آشنایی با مفاهیم زندگی و مفاهیم اخلاقی
- ۲- آشنایی دانش‌آموزان با اجرای جمله
- ۳- تقویت درک شنیداری
- ۴- آشنایی با نشانه‌های ساختار متن مانند « اول، دوم، سوم ... »

روش تدریس پیشنهادی:

کارایی گروه (به شکل ساده)

- ۱- ابتدا در باره نثر کهن توضیحات کوتاهی به دانش‌آموزان داده شود.
- ۲- از دانش‌آموزان خواسته شود یک بار متن درس را به صورت کامل و با دقت مطالعه کنند.
- ۳- کاربرگ سوالات مربوط به درس بین دانش‌آموزان توزیع شود و فرصت داده شود به صورت انفرادی به سوالات پاسخ دهند.
- ۴- حالا از همان نمونه سوال در اختیار گروه بگذارید تا اعضای گروه، درباره پاسخ سوالات گفت‌وگو کنند، به توافق برسند و برگه را پاسخ بدهند. (طرح سوالات به صورت چهارگزینه‌ای توصیه می‌شود)
- ۵- پاسخ‌ها در کلاس مرور شود تا دانش‌آموزان جلوی سوالاتی که نادرست پاسخ گفته‌اند، علامت بگذارند و به نوعی برگه‌های انفرادی و گروهی را تصحیح کنند.
- ۶- هر دانش‌آموز برگه خود را با برگه گروه مقایسه کند و اگر در کارکرد گروهی، تعداد پاسخ‌های نادرست کاهش یافته باشد، دانش‌آموز به کارایی گروه پی می‌برد و مشارکت را در فرایند یادگیری اثربخش می‌داند. چون ارزشیابی به صورت کیفی برگزار می‌شود، تصحیح به صورت کمی و نمره‌گذاری در جداول این روش ضرورت ندارد. فلسفه بهره‌گیری از این روش، پافشاری بر خرد جمعی و برتری دادن نتیجه کار گروه بر عملکرد فرد است.

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش آموزان با تغییر چهره صورت خود این بخش را انجام دهند.

درک مطلب

پیشنهاد:

به دانش آموزان فرصت داده شود تا به طور انفرادی پاسخ‌ها را پیدا کنند و یک سوال را هم خودشان بنویسند

دانش زبانی

در جمله « علی برداشت » فعل « برداشت » علاوه بر علی به بخش دیگری هم نیاز دارد تا بتواند پیام کاملی را برساند.

علی چه چیزی را برداشت؟ علی کتاب را برداشت.

کلمه « کتاب » معنی جمله را کامل کرده است.

زهره خواند. زهره چه چیزی را خواند؟ زهره نامه را خواند.

گنجشک خورد. گنجشک چه چیزی را خورد؟ گنجشک دانه را خورد.

هر یک از کلمه‌های « نامه » و « دانه » معنی جمله را کامل کرده‌اند و پیام کاملی را به خواننده و شنونده می‌رسانند.

تمرین های پیشنهادی:

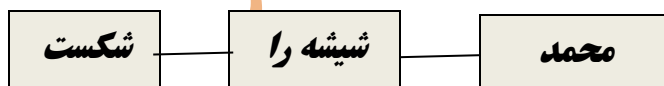
۱- مانند نمونه نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

محمد شیشه را شکست.

الناز گلدان را آورد.

باغبان درخت را کاشت.

خواهرم غذا را خورد.

۲- مانند نمونه جدول زیر را کامل کنید.

علی دید.	علی چه چیزی را دید.	علی دریای زیبا را دید.
دانش آموزان خواندند.	دانش آموزان چه چیزی را خواندند؟
.....	سارا چه چیزی را خورد؟
ما در ملاقات کرد.

درک متن

در ادامه درس آشنا کردن دانش آموزان با گزاره‌های متن، علائم و نشانه‌ها شامل روش‌ها و فهرست‌ها با تکیه بر زمان مانند: "اول، دوم، سوم،... اولین، دومین،... ابتدا، نخست، آخر" قرار می‌گیرند.

تمرین پیشنهادی:

یکی از متن‌های کتاب داستان را که در آن کلمه‌های "اول"، "دومین"، "سوم"، "نخست"، "ابتدا" و "آخر" به کار رفته است بخوانید و جمله‌هایی را که این کلمه‌ها در آن‌ها است، پیدا کنید و بنویسید.

نگارش

در این بخش دانش آموزان با ساده کردن متن‌های ادبی آشنا می‌شوند. ساده کردن یک اثر (حکایت) یعنی این که کلمه‌ها و عبارت‌های قدیمی را برداریم و به جای آن‌ها کلمه‌ها و عبارت‌های ساده و جدید قرار دهیم.

برای باز نویسی یک قصه یا حکایت قدیمی موارد زیر رعایت شود.

۱- از زبان و ادبیات ساده استفاده می‌کنیم.

۲- نظم و ترتیب ماجراها و صحنه‌های قصه را رعایت می‌کنیم.

پیشنهاد:

از دانش آموزان خواسته شود که یک حکایتی را به صورت داستان در بیاورند و در کلاس بیان کنند.

درس پانزدهم : شیر و موش

اهداف :

- ۱- تقویت مهارت خواندن شعر با رعایت لحن
- ۲- گسترش دایره واژگان با فرایند واژه‌سازی اشتقاق (گل+زار)
- ۳- آشنایی با چگونگی بیان پایان قصه
- ۴- تقویت فضایل اخلاقی

روش تدریس پیشنهادی :

ایفای نقش: در این روش فرد یا افرادی موضوعی را به صورت کوتاه اجرا می‌کنند. دانش‌آموزانی که در صحنه نمایش به ایفای نقش می‌پردازند، معمولاً یکدیگر را مخاطب قرار می‌دهند. و گفت‌وگوهایی بین خود آن‌ها رد و بدل می‌شود. این روش تدریس یادگیرندگان را تا پای واقعیت می‌برد چون فقط به اجرا در آوردن نقش نیست بلکه در این جریان دانش‌آموزان نه تنها موقعیت‌ها و مهارت‌هایی را بررسی کرده و به کسب و فهم آن‌ها اقدام می‌کنند بلکه به تجسم عینی موضوعات درس نیز دست می‌یابند.

مراحل اجرای روش تدریس :

- ۱- **انتخاب بازیگران:** سعی کنید. اکثر دانش‌آموزان به نوبت در در گروه‌های ایفای نقش قرار بگیرند.
 - ۲- **آماده سازی:** روشن شدن نقش‌ها مبتنی بر هدف اصلی آموزش، در آماده شدن دانش‌آموزان موثر است.
 - ۳- **بیان اهداف برای دانش‌آموزان**
 - ۴- **اجرای نمایش**
 - ۵- **طرح پرسش:** با توجه به رخدادهای نمایش سوالاتی را از دانش‌آموزان بپرسید و آنان را به پاسخگویی در زمینه اهداف مورد نظر هدایت کنید.
 - ۶- **توضیح:** برای بسط تجربه و دانش محتوای درسی، توضیحاتی ارائه می‌شود؛ باید دقت شود تا آنچه می‌گوییم بر مبنای تجربه دانش‌آموزان از زندگی و از نمایش کلاس باشد.
- درس "شیر و موش" حاوی مطالب ارزنده اخلاقی است که در قالب نمایش می‌توان به دانش‌آموزان انتقال داد

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش‌آموزان با استفاده از آدمک‌های خود این بخش را انجام دهند.

درک مطلب

پیشنهاد:

از دانش‌آموزان خواسته شود به طور گروهی به سوالات پاسخ دهند و یک سوال هم بنویسند.

واژه‌آموزی

در این درس افزودن پسوند "راز" به اسم باعث ایجاد اسم مکان شده است. لازم به ذکر است که نیازی به آموزش الفاظ دستوری پسوند و اسم مکان و مانند آن به دانش‌آموزان نیست، فقط درک مفهوم کفایت می‌کند.

گل‌زار یعنی جایی که پر از گل است. ---- گل + زار

گندم‌زار یعنی جایی که پر از گندم است. ---- گندم + راز

تمرین پیشنهادی:

با توجه به الگوی داده شده واژه‌سازی کنید:

<input type="text"/>	=	<input type="text" value="زار"/>	+	<input type="text" value="نمک"/>
<input type="text"/>	=	<input type="text" value="زار"/>	+	<input type="text"/>
<input type="text" value="کشتزار"/>	=	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>

قصه‌گویی و صندلی صمیمیت

در ادامه جلسات قبل، در این درس نحوه ارائه پایان قصه آموزش داده می‌شود. مطلبی که اهمیت دارد این است که در کل کتاب چهار فعالیت قصه‌گویی و صندلی صمیمیت است و باید همه دانش‌آموزان در انجام این فعالیت شرکت داده شوند.

آخرین گام در قصه‌گویی خوب، پایان دادن قصه است. قصه‌گو با کند کردن سرعت بیان و پایین آوردن آهنگ صدای خود، قصه را به پایان می‌برد.

درک متن

در این درس به منظور تثبیت یادگیری دو درس قبل که دانش‌آموزان را با علائم و نشانه‌ها آشنا کرد. متنی ارائه شده است که دانش‌آموزان با پرکردن جاهای خالی، ارتباط معنایی بین گزاره‌های متن را درک خواهند کرد. پیشنهاد می‌شود برای ایجاد روحیه همکاری و نشاط، در این جلسه مطابق پیشنهادی که در این قسمت آمده است، در کلاس پوره سیب‌زمینی درست کنید.

تمرین پیشنهادی :

متن زیر را بخوانید و جاهای خالی را با یکی از کلمه‌های داده شده پر کنید.

سپس - آخرین - ابتدا - اولین - نخست - بعد

خرگوش بار بود که به آن جنگل می‌رفت.
او در جنگل گشت..... کمی صبرکرد و غذا خورد و..... برای اجرای نقشه‌اش فکری کرد.
او ایمان داشت که می‌تواند شیر را نابود کند، با خودش گفت: پیروزی همیشه با زور و بازو نیست، عقل را هم باید به کار انداخت " در لحظه تصمیم گرفت حیوانات جنگل را از نقشه‌اش با خبر کند.

نگارش

در این قسمت از نگارش، دانش‌آموزان می‌توانند یک نوشته را در دو یا سه بند ادامه دهند و نوشته خود را کامل کنند. لازم است توجه دانش‌آموزان را به نکات زیر جلب نمایید.

۱- دانش‌آموزان سعی کنند ارتباط بندها و نوشته با بخش آغاز آن را حفظ کنند.

۲- نشانه‌های نگارشی را درست و مناسب به کار گیرند.

۳- با جمله‌ها و عبارتهای مناسب، نوشته را به پایان برسانند.

بخوان و بیندیش

هدف: تقویت درک متن و روانخوانی و تقویت تمرکز

داستان ((هفت مروارید سرخ))

بیانی شیرین و زیبایی از مادر بزرگی که با هفت مروارید کودکی را به سوی نگاهی شیرین و زیبا می‌کشاند و به او

کمک می‌کند.

پیشنهاد:

به صورت انفرادی دانش‌آموزان صامت‌خوانی کنند. و در پایان به سوالات درک و دریافت پاسخ دهند.

مثل‌ها

هدف: آشنایی دانش‌آموزان با مثل‌ها و افسانه‌ها

پیشنهاد:

از دانش‌آموزان خواسته شود مثل‌ها را روی برگه نقاش کنند.

موسسه تخصصی آموزش و پرورش استثنایی کشور

درس شانزدهم: پرسشگری

اهداف:

- ۱- آشنایی با دانشمند ایرانی ابوریحان بیرونی
- ۲- ایجاد و تقویت روحیه پرسشگری و کسب علم
- ۳- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- ۴- تقویت درک متن با تثبیت آموزه‌های قبلی

روش تدریس پیشنهادی:

الگوی کاوشگری: آموزش کاوشگری منجر به افزایش درک علوم، بهره‌وری تفکر خلاق و مهارت‌هایی برای دریافت و تحلیل اطلاعات می‌شود.

مراحل اجرای الگوی کاوشگری

گام اول: برهم زدن عادت ذهنی: ارائه یک موقعیت پرسش برانگیز، معماگونه، مهیج و غیرمعمول شروع خوبی برای الگوی کاوشگری است. برای ایجاد این موقعیت، باید سطح اطلاعات علمی دانش‌آموزان را در نظر داشت و از موارد ساده و پیش پا افتاده دوری شود.

گام دوم: پرسشگری: از دانش‌آموزان خواسته شود پرسش‌هایی مطرح کنند که پاسخ آن‌ها "بله" یا "خیر" با یک عبارت کوتاه باشد. در واقع در این مرحله، دانش‌آموزان افکار خود را روی مسئله متمرکز کرده، آن را سازمان می‌دهند.

گام سوم: فرضیه سازی: در این مرحله دانش‌آموزان به سوالات پاسخ‌هایی می‌دهند که درستی آن معلوم نیست. از هر گروه یک نفر بهترین فرضیه‌ها را می‌خواند و می‌توان پاسخ‌ها را روی تابلوی کلاس نوشت.

گام چهارم: آزمایشگری: برای تصمیم‌گیری درباره درستی یا نادرستی فرضیه‌ها نیاز به اطلاعات بیشتری است، به دانش‌آموزان توضیحاتی در باره موضوع مورد بحث ارائه داده شود و برای گردآوری اطلاعات بیشتر در این زمینه، تا جلسه بعد به آن‌ها فرصت دهید.

گام پنجم: تحلیل و نتیجه‌گیری: پس از تایید فرضیه از دانش‌آموزان خواسته شود به توضیح آنچه گذشت پردازند و در واقع فرایند کاوشگری خود را شرح دهند. هدف اصلی آگاه شدن و تسلط بر فرایند کاوشگری است نه محتوای مسئله.

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش‌آموزان می‌توانند با بلند شدن از جای خود و نشستن این بخش را انجام دهند.

درک مطلب

پیشنهاد:

دانش آموزان به صورت گروهی این بخش را انجام دهند و یک سوال هم بنویسند.

دانش زبانی

در درس چهاردهم جملاتی آموزشی داده شد که مانند پازلی با سه خانه بودند. قطعه اصلی پازل فعل بود که تعیین می‌کرد با اضافه شدن قطعه دیگر به این پازل معنی کامل می‌شود. به عنوان مثال فعل "خورد" قطعه اصلی پارل جمله است که با گرفتن دو قطعه "مریم" و "سیب" کامل می‌شود.

در این درس جملاتی ارائه می‌شود که مانند پازلی با چهارخانه هستند. در این جملات ظرفیت فعل به گونه‌ای است که با گرفتن سه قطعه کامل می‌شود. به عنوان نمونه فعل "گذاشت" به سه قطعه "رضا"، "کیف" و "میز" احتیاج دارد تا بتواند جمله‌ای تولید کند که معنای کاملی داشته باشد.

مثال: امیر مدادش را از دوستش گرفت.

در این جمله فعل، «گرفت» برای این که پیام کلی را برساند به سه بخش دیگر نیاز دارد.

امیر گرفت.

امیر چه چیزی را گرفت؟ مدادش را گرفت.

امیر مدادش را از چه کسی گرفت؟ از دوستش گرفت.

کلمه‌های "دوست" و "امداد" معنی جمله را کامل کرده‌اند و پیام کاملی را به خواننده و شنونده می‌رسانند.

تمرین های پیشنهادی:

۱- نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

*خواهرم کتاب را از کتاب فروشی خرید.

*رضا خودکار را از معلم گرفت

*نقاش قلمش را به من داد.

نرگس کتاب را در کتابخانه گذاشت	کجا گذاشت؟	نرگس کتاب را گذاشت.
	از کجا خرید؟	
		احسان توپ را گرفت.
سارا مداد را به خواهرش داد.		

مطالب مهم نگارش

درک متن

در این درس متنی ارائه شده است که دانش آموز باید صامت خوانی کند و به پرسش‌های آن به صورت مکتوب پاسخ دهد. در این درس ابزارهای انسجام متن مانند حروف ربط و ضمائر مجددا مرور شده است که به تثبیت یادگیری کمک می‌کند

تمرین پیشنهادی:

متن زیر را بخوانید و به سوالات آن پاسخ دهید:

مردی چهار پسر داشت. آن‌ها را به ترتیب به سراغ درخت گلایی فرستاد که در فاصله‌ای دور از خانه‌شان روییده بود. پسر اول در زمستان، دومی در بهار، سومی در تابستان و پسر چهارم در پاییز به کنار درخت رفتند. سپس پدر همه را فراخواند و از آن‌ها خواست که بر اساس آنچه دیده بودند، درخت را توصیف کنند.

پسر اول گفت «درخت زشتی بود، خمید، و در هم پیچیده». پسر دوم گفت "نه" درختی بود سرشار از شکوفه‌های زیبا و عطرآگین...؛ شکوه‌ترین صحنه‌ای بود که تا به امروز دیده‌ام" پسر سوم از برگ‌های سبز درخت تعریف کرد و پسر چهارم گفت: «درخت بالغی بود پر از میوه‌ها! پر از زندگی!»

مرد لبخندی زد و گفت: «همه شما درست گفتید، اما هریک از شما فقط یک فصل قضاوت کنید. زیرا همه حاصل آنچه هستند که در فصل‌های گوناگون تجربه کرده‌اند و لذت و سعادت که از زندگی‌شان بر می‌آید، فقط در انتها نمایان می‌شود؛ وقتی که همه فصل‌ها آمده و رفته باشند! اگر در زمستان تسلیم شوید امید شکوفایی

بهار، زیبایی تابستان و باروری پاییز را از کف داده‌اید! مبادا بگذارید درد و رنج یک فصل، زیبایی و شادی فصل-های دیگر را نابود کند.

۱- پسری که در فصل زمستان، درخت را دیده بود، چه گفت؟

۲- چرا نویسنده در بند دوم، سطر سوم، کلمه «زیرا» را به کار برده است؟

۳- چرا نویسنده در بند اول، سطر سوم، حرف "و" را به کار برده است؟

۴- چرا هر کدام از پسران، از یک درخت برداشت‌های متفاوتی داشتند؟

۵- کلمه آن‌ها در سطر اول به چه کسانی اشاره دارد؟

نگارش

در این قسمت از کتاب نگارش از دانش‌آموزان خواسته شود از بین موضوع‌های داده شده موضوعی را انتخاب کرده و با روش «پرسشگری» در باره آن بنویسند.

در اجرای شیوه "پرسشگری" از دانش‌آموزان خواسته شود، پس از انتخاب موضوع، ابتدا چند پرسش در باره موضوع بنویسند و سپس پرسش‌ها را پاسخ دهند و در پایان پاسخ‌های نوشته شده را به ترتیب شماره‌گذاری کنند. حتما نوشته خود را مورد بازنگری قرار دهند و نشانه‌های نگارشی را در جای خود به کار برند.

اهداف :

- ۱- آشنایی دانش‌آموزان با کاربرد فناوری در زندگی
- ۲- گسترش دایره واژگان با فرایند واژه‌سازی (بین + نده)
- ۳- تقویت درک متن و کتابخوانی

روش تدریس پیشنهادی :

روش بارش مغزی یکی از راهبردهای پرورش خلاقیت است. استفاده از روش بارش مغزی، افراد یک گروه را به اندیشه‌هایی فراتر از آنچه تاکنون بوده است، سوق می‌دهد.

گام اول: بیان موضوع : در این مرحله موضوعی انتخاب شود در درس بیان نشده باشد اما دانش‌آموزان در مورد آن هر چند اندک اطلاعاتی داشته باشند. با نشان دادن تصویر و یا خواندن یک مطلب جالب درباره رایانه، کاربردهای مهم این ابزار را در قالب سوال مطرح کنند.

گام دوم: گروه‌بندی و بیان هنجارها: کار حتما باید به صورت گروهی انجام شود در هر گروه یک دانش‌آموز به عنوان سر گروه، انتخاب شده و یک یا دو نفر وظیفه نوشتن نظرات و اندیشه‌های اعضای گروه را به عهده می‌گیرند. در کلاس‌های کم جمعیت می‌توانند یک گروه تشکیل بدهید که اعضای آن تمام دانش‌آموزان کلاس هستند و یکی از دانش‌آموزان نظرات را روی تابلوی کلاس می‌نویسد.

گام سوم: بارش دیدگاه‌ها و نظرات : اصلی‌ترین مرحله این الگو، تولید اندیشه و خلاقیت (بارش فکری) است. در این مرحله دانش‌آموزان با نظم و آرامش نظرات خود را درباره سوال و موضوع مطرح شده بیان می‌کنند و مسئول نگارش، آن‌ها را ثبت می‌کند.

گام چهارم: طبقه‌بندی نظرات: در این قسمت دانش‌آموزان با تعدد نظرات مواجه هستند. از آن‌ها خواسته شود که جملات تکراری را حذف، جملات مشابه را ویرایش و جملات اصلی را به صورت نیاز اصلاح نمایند.

گام پنجم: ارزشیابی افکار و نظرات: در این مرحله نظرات گروه یا گروه‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرند. برای انجام این کار از گروه، یا گروه‌ها خواسته شود به نوبت، اندیشه‌های نهایی خود را بیان کنند؛ و در باره این افکار اظهار نظر نمایند. در پایان جمع‌بندی نهایی را انجام دهید.

درست و نادرست

پیشنهاد:

دانش‌آموزان با بالا بردن دست چپ و راست خود این بخش را انجام می‌دهند.

درک و مطلب

پیشنهاد:

یکی از دانش‌آموزان سوال را بخواند و به‌طور اتفاقی از یکی دیگر بخواهد پاسخ بدهد.

واژه‌آموزی:

یکی از فرایندهای واژه‌سازی در زبان فارسی «وندافزایی» است. در این درس افزودن پسوند «نده» به بن فعل باعث ایجاد اسم فاعل شده است. چنان که قبلاً هم ذکر شده نیازی به انباشتن ذهن دانش‌آموزان با الفاظ دستوری پسوند و اسم فاعل و مانند آن نیست؛ و درک مفهوم کفایت می‌کند.

تمرین پیشنهادی:

۱- با اضافه کردن اجزای زیر به کلمه مناسب، کلمه‌های جدید بسازید و بنویسید:

زار

نده

نمک - گوی - نویس - خوان - شالی - ران - چمن

۲- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

* به کسی که مطلبی می‌نویسد می‌گویند.

* به شخصی که چیزی را می‌خواند می‌گویند.

* به کسی که می‌دود می‌گویند.

مطالب مهم نگارش:

درک متن

این قسمت از کتاب نگارش شامل فعالیت‌های درک متن و کتابخوانی است. در قسمت درک متن دانش‌آموزان به صورت گروهی رویدادهایی که به صورت نوشته در اختیار دارند را به ترتیب شماره‌گذاری می‌کنند. در بخش کتابخوانی نیز ابتدا یک کتاب داستان می‌خوانند و رویدادهای داستان را به ترتیب می‌نویسند.

تمرین پیشنهادی:

عبارت‌های بهم ریخته زیر، یک داستان از کلیله و دمنه است. آن‌ها را به ترتیب شماره‌گذاری کنید.

کبک به خرگوش گفت: "این خانه من است و خود آن را ساختم"

کبک برای چند روز از لانه خود دور شد.

خرگوش و کبک پیش گربه رفتند.

روزی کبکی در جنگلی خانه داشت.

گربه تا آن‌ها را دید به عبادت پرداخت.

کبک به خرگوش گفت: «گربه پارسایی لب‌آبگیر زندگی می‌کنند، برای قضاوت پیش او رویم.

وقتی کبک برگشت، خرگوش خانه او را اشغال کرده بود.

وقتی آن دو نزدیک شدند، گربه به آن‌ها حمله کرد و آن‌ها را بکشت.

خرگوش گفت: «این خانه را خود یافته‌ام، اگر تو حقی داری ثابت کن.»

گربه بعد از عبادت به خرگوش و کبک گفت: «چون پیر شده‌ام، نزدیک بیایید تا حرف‌هایتان را

بشنوم.»

بخوان و حفظ کن

شعر با لحن زیبا از بخشش خداوند و مستجاب شدن دعاها بیان شده است.

تاریخ و ادبیات

عطار نیشاپوری (فرید الدین ابوحامد بن ابوبکر بن اسحاق عطار نیشاپوری یکی از شعرا و عارفان نام‌آور ایران در اواخر قرن ششم است او در سال ۵۴۰ هجری در نیشاپور به دنیا آمد و ۶۱۸ هجری در هنگام حمله مغول‌ها به قتل رسید او در شغل عطاری مشغول بود که شروع به نوشتن داستان‌های زیادی کرد آثار با ارزش او (الهی‌نامه، اسرارنامه، مصیبت‌نامه، وصلت‌نامه، بلبل‌نامه، بی‌سرنامه، منطق‌الطیر، خسرونامه، اشترنامه، مختارنامه، حیدرنامه بود.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران